

ПЕЙГЪАМБЕРИМНИ ОГРЕНЕМ

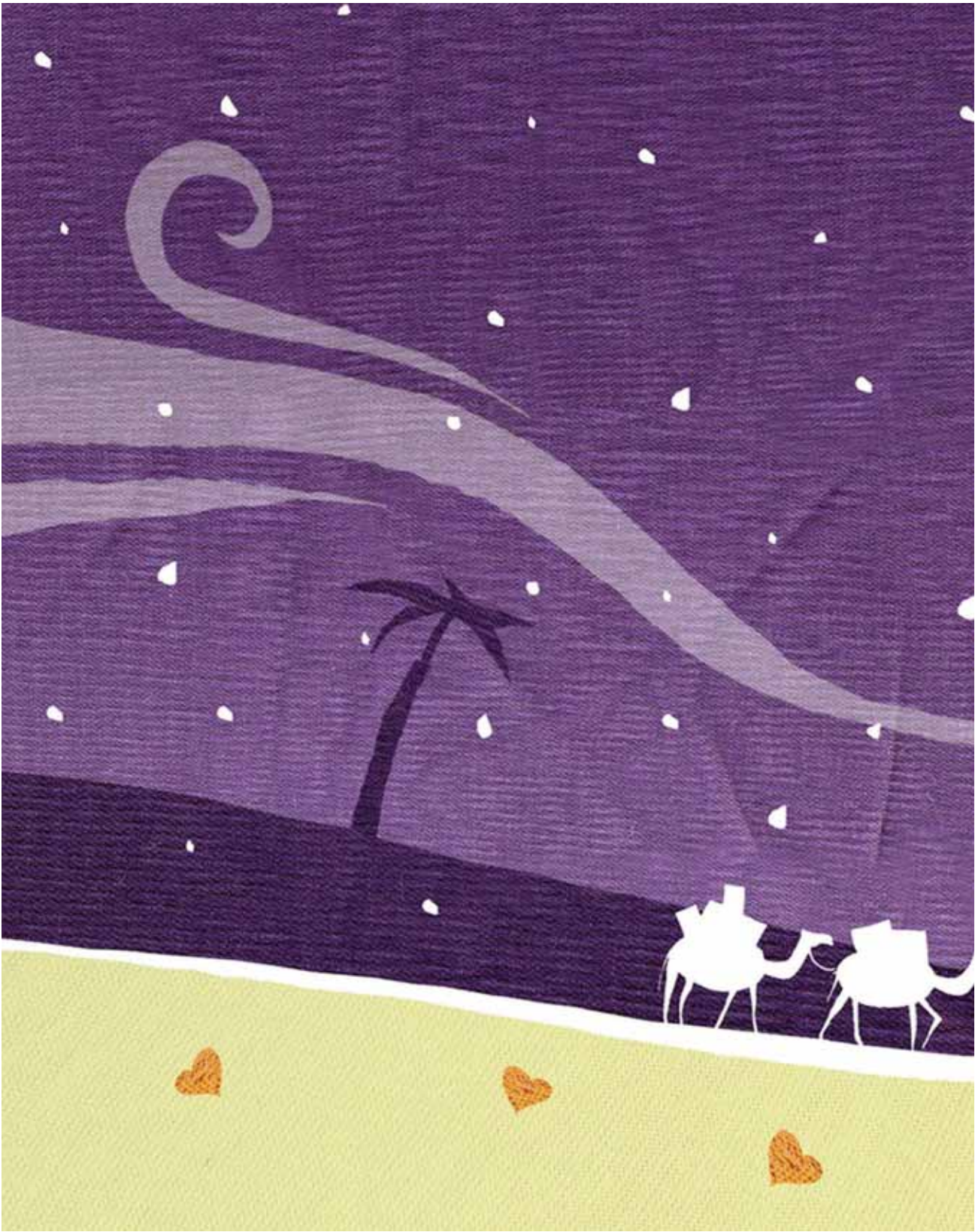

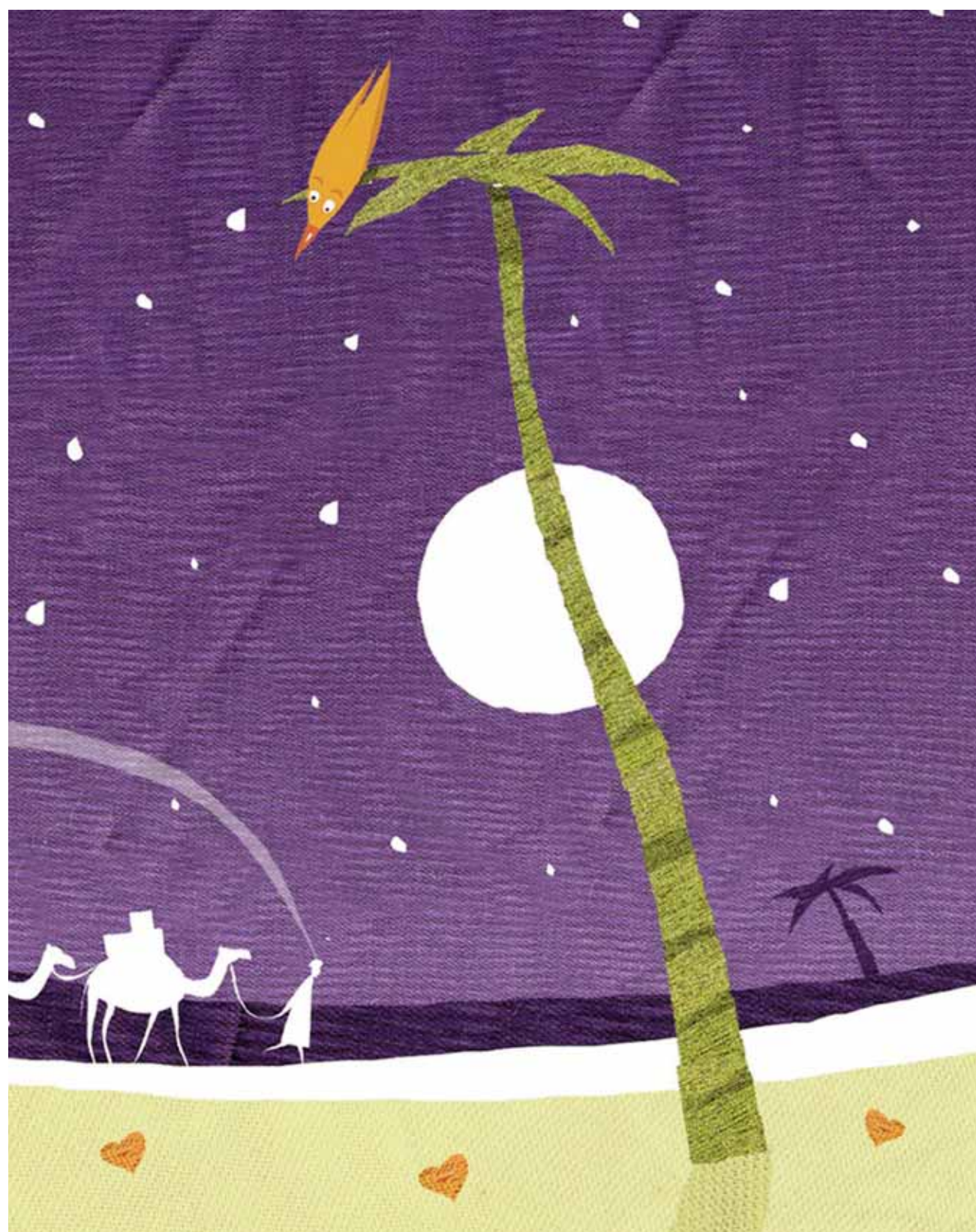
ТЮРКИЕ ДИЯНЕТ ИШЛЕРИ ИДАРЕСИНІНГЪ НЕШИРЛЕРИ

ПЕЙГЪАМБЕРИМНИ ОГРЕНЕМ

Тюркие Диянет ишлери идаресининъ неширлери: 639
Балалар ичюн китаплар: 160

Къырым мусульманлары Диний идаресининъ нешири: 14
Балалар ичюн китаплар: 2

ПЕЙГЪАМБЕРИМНИ ОГРЕНЕМ

*(Дин медениети ве ахлякъ бильгилери оджаларындан
ибарет бир комиссия тарафындан азырланылды)*

Координатор

Д-р. Ёмер Менекше

Терджиман

Зера Бекирова

Мухаррир

Закир Къуртнезир

Мусаххих

Энвер Къуртумеров

Рессам

Осман Турхан

Графика

Режеп Кая

Нургуль Молдалиева

Биринджи нешир, 2008

Джылтнынъ сонъки саифесинде

Ариф Нихат Аस्याнынъ
«Дуалар ве аминлер» китабындаки
«Наат» шириден

2008-06-Y-0003-639

ISBN 975-19-3707-8

Баскы

Başak Matbaacılık
(0312) 384 27 61

Истемек ичюн адрес

Акъмесджит, Курчатов сокъагы, 4-нджи эв.
Телефон: 8 (0652) 27-43-53

© Тюркие Диянет ишлери нешрият ве Къырым
мусульманлары Диний идарелери нешрия болюклери

Адрес

Eskişehir Yolu 9. km.
Çankaya / Ankara
Tel.: 0 (312) 295 73 06
Faks: 0 (312) 284 72 88
www.diyagnet.gov.tr
diniyayinlar@diyanet.gov.tr

ТАКЪДИМ

Мерабанъыз, балалар!

Пейгъамберимизни танымакъ ве оны севмек энъ буюк бахттыр. Онынъ аяты биз ичюн нумонелерге толудыр. Бу китапта Пейгъамберимизнинъ ибретли яшайышы ве Ислям динини анълатмакъ ичюн япкъан арекетлери акъкъында окъурсынъыз.

Пейгъамберимиз эр шейден эвель бир баба эди. Балаларыны пек севе ве оларнен меракълана эди. Омюр аркъадашына сайгъылы ве ярдымджы эди. Аркъадашлары эр вакъытта эр иште онъа сонъсуз ишанч сезгенлер. Инсанларны яхшылыккъа, гузелликке, догърулыккъа, бильгиле ве ахляккъа олмагъа ве башкъа инсанларгъа ярдым этмеге чагъыра эди.

Ялан сёйлемектен, хырсызлыкъ япмакътан, адам ольдюрмектен, ички ичмектен, къумар ойнамакътан, башкъаларына зарар кетирмектен ве этрафны кирлетмектен узакъ инсанларнынъ турмакъны истер эди.

Пейгъамберимиз инсанларнынъ бахытлы олмалары ичюн чешит-тюрю зорлукъларгъа къатлангъан эди. Ач къалды, сувсыз къалды, таш боранына тутулды, юртундан сюргюн этильди ве дженклерде яраланды, амма ич бир вакъыт курешинден вазгечмеді. Чюнки о, Юдже Аллах тарафындан инсанларгъа къуртулуш ёлу олгъан Ислямны анълатмакъ ичюн ёлланылгъан эди.

Севимли балалар!

Бизим динимиз Ислям, Пейгъамберимиз азрети Мухаммед (с.а.в.) ве мукъаддес китабымыз Къур'андыр. Бизлер Юдже Аллахкъа инанып, Пейгъамберимизни севсек ве мукъаддес китабымызнынъ эмирлерини ерине кетирсек, бахытлы ве башарылы олурмыз.

Демек, Пейгъамберимизни яхшы танымалы, чокъча севмели ве ондан ибрет алмалымыз. Элинъиздеки китап сизге бу меселеде ярдымджы олмакъ ичюн азырланылды. Бегенирсинъиз ве зевкънен окъурсынъыз деп, умют этемиз.

Сиз бизим келеджегимизсинъиз ве сизлерни пек севаемиз...

ТЮРКИЕ ДИЯНЕТ ИШЛЕРИ ИДАРЕСИ

ПЕЙГЪАМБЕРИМНИ ОГРЕНЕМ

ТЮРКИЕ ДИЯНЕТ ИШЛЕРИ ИДАРЕСИНИНЪ НЕШИРЛЕРИ

ANKARA
2008

МУНДЕРИДЖЕ

БИРИНДЖИ БОЛЮК

ОКСЮЗ МУХАММЕД

ЭР КЕС ОНЫ БЕКЛЕЙ ЭДИ	9
КЪУТЛУ ДОГЪУМ	11
АНАДАН ИЛЪК АЙЫРЫЛУВ ВЕ ГЪУРБЕТ	13
АНАНЫНЪ СОНЪКИ ОПЮШИ	16
КЪАРТБАБАСЫ АБДУЛМУТТАЛИБ	17
ЭМДЖЕСИ ЭБУТАЛИБ	18

ЭКИНДЖИ БОЛЮК

ЯШ МУХАММЕД

АКЪСЫЗЛЫКЪЛАРГЪА КЪАРШЫ КУРЕШ	21
ЭВЛЕНЮВГЕ КИТКЕН ЙОЛ	23
НУМЮНЕ ОМЮР АРКЪАДАШ ВЕ НУМЮНЕ БИР БАБА	25
ЭР КЕС ОНЪА ИШАНА ЭДИ	28

УЧЮНДЖИ БОЛЮК

ЭЛЬЧИ МУХАММЕД

ДЖЕБРАИЛЬНЕН ИЛЪК КОРЮШЮВ	31
СЫРДАШЫ ХАТИДЖЕ	33
ЧАГЪЫРУВ ЯЙЫЛМАКЪТА	35
ЭРКЪАМНЫНЪ ЭВИ	36
КЪОРКЪУИМА, ВАЗКЕЧЮВ АРЕКЕТЛЕРИ БАШЛАМАКЪТА	39
КЪАЙГЪЫ ЙЫЛЫ	41
ЯНЪЫ ЮРТНЫ АРАШТЫРУВ	41
ХАБЕШИСТАН	41
ТАИФ	44
АКЪАБЕ: МЕДИНЕГЕ АЛЫП БАРГЪАН ЁЛ	45

ДЁРТЮНДЖИ БОЛЮК

МЕДИНЕГЕ ИДЖРЕТ

КЪАЙТМАКЪ ИЧЮН КЕТЕМИЗ	49
ЭР КЕС ОНЫ БЕКЛЕЙ ЭДИ	51

БЕШКИНДЖИ БОЛЮК

МЕДИНЕ:МЕДЕНИЕТ ШЕЭРИ

БИР МЕДЕНИЕТ КЪУРУЛМАКЪТА	55
Джами	55
Эзан	56
Ерлешнов ери	56
Къардашлыкъ	56
Берабер яшав	57
Эр кес мектепли олды	59
Рамазан	59
ДУШМАНЛЫКЪ ДЕВАМ ЭТЕ	60
Къайтув нокътасы: Бедир	61
Аджджы теджрибе: Ухуд	63
Эр бир ёл козетиле: суикъастлар	65
Агъыр сынав: Эндек	66

АЛТЫНДЖЫ БОЛЮК

ЭВГЕ КЪАЙТУВ

ХУДЕЙБИЕ АНТЛАШМАСЫ	69
МАКЪСАТ - ИСЛЯМНЫ БУТЮН ДЮНЬЯГЪА ЯЙМАКЪ	71
МЕККЕНИНЪ ИШГЪАЛИ ВЕ ЕВГЕ КАЙТУВ	72

ЕДИНДЖИ БОЛЮК

ЭР КЕС ОНЪА АГЪЛАДЫ

ВЕДА АДЖЫЛЫГЪЫ ВЕ ВЕДА ХУТБЕСИ	75
ВЕДА	76
АЙЫРЫЛУВ: ЭР КЕС ОНЫНЪ АРТЫНДАН АГЪЛАДЫ	77
ТАРИХ СЫРАСЫНА КОРЕ АЗРЕТИ МУХАММЕДНИНЪ (С.А.В.) ОМЮРИ	79

БИРИНДЖИ БОЛЮК ОКСЮЗ МУХАММЕД

ЭР КЕС ОНЫ БЕКЛЕЙ ЭДИ

Мусульманлыкътан эвельки девирге джахилие дениле. Бу девирде инсанлар фена омюр кечиргенлер. Кучьсюз ве ёкъсуллар къул этилип, топлумдан четлештирильгенлер. Къомшулыкъкъа урмет берильмеген, инсанлар бир-бирине ишанмагъанлар. Къадынлар урмет этильмеген, къыз балалар тирилейин топракъкъа комюльгенлер. Инсанлар идолларгъа табынгъан ве янълыш инанчлар пешинден кеткенлер. О девирни бильген эки адам насыл яшагъанларыны шу сёзлер иле анълаткъан: «Биз бильгисизлик ве варварлыкъ ичинде яшай эдик. Путларгъа табына, ахлякъсызлыкъ япа, акърабаларымызнен къавгъа эте эдик. Къомшулыкъ акъларына эмиет бермей эдик. Кучьлюлеримиз зайыфларымызны эзе эдилер».

«Биз джахилие девирини яшагъан инсанлармыз. Путларгъа табынып, балаларымызны ольдюре эдик.

Меним де бир кызым бар эди. Чагъыргъанымда шу дакъкъасы яныма чапып келе эди. Бир кунь кене оны чагъырдым, о, яныма кельди. Оны эвимизге якъын бир ердеки къуюгъа алып бардым. Элинден тутып бирден къуюгъа аттым. Кызымнынъ сонъки сёзю «Баба-а» шекилиндеки кычырувы эди. Бу кычырув аля къулакъларымда чынълай».

Баштан кечирильгенлер тек шулар эдими? Ёкъ, эбет.

Инсанлар Аллаһ ерине идолларгъа табына, Аллаһнынъ эви олгъан Кябенинъ ичини идолларнен толдургъан эдилер.

Инсанлар базарларда санки бир эшья киби алынып-сатыла эди. Инсаннынъ ич бир кыймети ёкъ эди.

Кучлю зайыфны эзиетлей, акъсызлыккъа огърагъан бир кимсенинъ акъкъыны талап этеджек ери ёкъ эди. Яманлыкъ япкъан кяр къазаныр эди.

Инсанлар ичкини сув киби ичер, бозукъ къадынларнен бирликте олур, кеджелери сабагъадже къумар ойнар эдилер.

Базы инсанлар бойле кетишаткъа пек раатсызлана, амма бир шей япамай эдилер. Чюнки, оларнынъ сайысы пек аз эди. Гъам-къасевет ичинде эдилер. Инсанлар оларгъа догъру ёлны косътереджек бирисининъ келювини беклей ве эп юреклеринде шу умютни ташый эдилер. Кечмиште олгъаны киби, Аллаһ оларгъа да бир пейгъамбер ёллайджакъмы?

Эр кес бу суальнинъ джевабыны беклей, чюнки кечмиште де бу киби суаллер олгъан эди. Эр кересинде Аллаһ инсанларгъа догъру ёлны косътермек ичюн пейгъамберлер ёллагъан. Ёлланылгъан пейгъамбер-

лер догъру ёлны анълаткъанлар, инсанлардан базылары оларгъа инангъан, базылары да инкяр эткенлер.

Месея, Нух, Салих, Худ Юдже Аллаһ тарафындан ёлланылгъан пейгъамберлерден эдилер. Къавмлары Мекке халкъы киби догъру ёлдан узакълашкъаны себебинден, Аллаһ оларны тенбиелемек ичюн пейгъамберлерни ёллагъан эди. Бу пейгъамберлер Аллаһнынъ эмирлерини анълатмакъ ичюн курештилер.

Ибрахим де дин ичюн чокъ курешкен бир пейгъамбер эди. Пейгъамбер олгъанына инанмагъанлар оны атеште якъмакъ истедилер, амма Юдже Аллаһ оны атештен къуртарды.

Аллаһ базы пейгъамберлерине китап йиберди. Пейгъамберлер бу китаплар иле къавмларыны айдынлаттылар. Аллаһ Муса пейгъамберге Тевратны, Давуд пейгъамберге Зебурны, Иса пейгъамберге де Инджильни йиберди. Бу пейгъамберлернинъ эписи догърулыккъа, яхшылыккъа, гузелликке чагъыргъан эдилер.

Иса пейгъамберден сонъ тахминен алты юз йыл кечти. Инсанлар кене бир-бирлерине ярамай арекетлерде булунгъан, Аллаһнынъ эмирлерине къаршы исьян этмеге башладылар. Бильмирлер артыкъ бир пейгъамбернинъ келеджек вакъты якъынлашкъаныны тюшюне эдилер. Эр кес бир пейгъамбернинъ кельмесини беклей эди.

КЪУТЛУ ДОГЪУМ

Апрель айынынъ сонъки кунълери эди. Абдулмутталиб бир торун беклей эди. Козю ёлларда эди. Эр дакъа бир коз айдын алмасы мумькун эди. Эвельки яшайшыны тюшюнюп юзюни Кябеге чевирди. Козълери

*571 сенесининъ
апрель айы эди.
Айнынъ
йигирмиси эди.
Пейгъамберимиз
дюньягъа кельди.*

*«Кябени йыкъмагъа
кельген филь
ордусына Раббининъ
не япкъаныны
корьмединъми?
Оларны
бозгунлыккъа
огъратмадымы?
Оларнынъ узерине
къызгъан таишлар
аткъан къуш
сюрюсини ёллады.
Сонъунда оларны
дарма-дагъын
этильген экильген
чёлге чевирди.»*

(Филь суреси)

*«О, сени етим
тапып варлыкълы
этмегеними?»*

(Духа суреси, 6-нѳжы ает)

огюнде яшагъанлары джанланды: Кябени йыкъмагъа кельген Йемен велиси Эбрехенен къапа-къаршы кельгенини ве онынъ девелерини реинге алгъаны акъылы-на кельди. Эбрехе Абдулмутталибден Кябени йыкъмасыны ялвараджагъыны беклеерек: «Мен девелерининъ саибим, оларны къорчаламакъ борджлум. Кябенинъ саиби Юдже Аллаһтыр, оны Аллаһ къорчалайджакъ!» дегенини хатырлады. Аллаһ Кябесини къорчалады. Бойлеликнен, онынъ буюклигини даа бир кере ис этти.

-Огълум Абдулла, - деди озь-озюне юткъунып. Ичини къайгъы сарды. Къолай дегиль эбет, огълу Абдуллахны Эминенен эвлendirген сонъ къыскъа бир вакъыт ичинде гъайып этти. Шимди торунынынъ догъум хаберини эеджаннен беклей эди.

Тамам шу вакъытта бири чапа-чапа кельди ве: «Коз айдын Абдулмутталиб, торунынъ олды», деди. Къарт юрегининъ тез-тез ургъаныны ис этти. Козылеринден севинч козьяшлары тыгъырдылар.

Ашыкъа-ашыкъа эвге кельди. Ичери киргенинен, торунынынъ агълавыны эшитти. Оны къучагына алгъанда, юреги къайгы иле къарышыкъ севинчен толгъаныны сизди. Оны опип къокълар экен, огълу Абдуллахнынъ къокъусы кельгенини дуйды. Агълайджакъ олды, амма козьяшларыны ич кимсе корьсин истемеген ве оларны юрегине акъызды. Эминеге бакъып, баланынъ адыны не къояйыкъ, деп сорады. Эмине «Мухаммед», деди. Абдулмутталиб бир анъ сусып къалды, бу ад аилесине ябанджы эди. Эмине тюш корьгенини ве онъа тюшюнде «Сенинъ бир огълунъ оладжакъ, адыны Мухаммед къоярсынъ» дегенлерини анылатты. Бойлеликнен, Абдулмутталиб къартбаба оксюз торунынынъ адыны Мухаммед къойды.

Сонъра къартбабасы кучюк торуныны Кябеге алып барды. Онъа торун багъышлагъаны ичюн Юдже Аллаһкъа шукюр этти. «Не ичюн адыны Мухаммед къойдынъ?» дегенлерге: «Инсанлар ве Аллаһ оны алгъышласын», деп джевап берди.

Абдулмутталиб Кябеден эвине къайткъанынен, янъы догъгъан сабийни корьмек ичюн апакайнынъ ве огълу Аббаснынъ Эминенинъ эвине кельгенлерини корьди. Аббас даа энди учъ яшында эди. Усул-усул сабийнинъ янына барды. Шашкъан алда сабийнинъ юзюне тикильди ве кучюджик эльчиклеринен онынъ юзюни сыйпады. Оны опьмек истеди. Бешигине эгильди ве оны опыти.

АНАДАН ИЛЪК АЙЫРЫЛУВ ВЕ ГЪУРБЕТЛИК

Меккенинъ авасы пек сыджакъ олгъанындан, сабийлернинъ сагълам осьмелери ичюн ич келишмей эди. Шу себептен, Меккедеки бир чокъ къоранталар янъы

*Йыллардан сонъ
Алиме бир кунъ
Пейгъамберимизни
коръмек ичюн
Меккеге кельди.
Пейгъамберимиз де
Алимени
коръгенинен
«Севгили
аначыгъым!» деп
онъа сарылды. Сют
анасыны эвинде
мусафир этип,
насыл истеги
олгъаныны сорай.*

*Алиме
койлериндеки
ачлыкъ ве
къургъакълыкълары
айтып, дердини
тёкти.
Пейгамберимиз
онъа къыркъ къоу ве
бир тане деве
багъышлады.*

догъгъан сабийлерининъ сагълам буюмелери ичюн, оларны койлердеки сют аналарына бере эдилер. Койлерде исе бала бакъув келирнинъ бир менбаасы эди. Мухаммед энди бир афталыкъ олгъан эди. Эмине де бу адетке коре огълуны буютеджек бир сют анасы къыдырмагъа башлады. Лякин, ич бир сют анасы тул бир къадыннынъ етим баласыны бакъмагъа истемеди. Чюнки, беклеген акъларыны аламайджакъларыны тюшюне эдилер.

Айны вакъытта къартбабасы да торунына сют анасы къыдыра эди. Абдулмутталиб торуныны къучагъына алып, араштырмагъа башлады. Беклегенини тапмаса да, къыдырмай токътамады, эп девам этти. Узун араштырмалардан сонъ, Алиме адлы бир къадынны расткетирди ве ондан: «Етим торуныма сют аналыкъ япарсынъмы?» деп сорады. Алиме бир аз тюшюнджеге далды, догърусы, оксюз бир баланы бакъмакъ истегинде дегиль эди. Дигер тарафтан исе сют аналыкъ япмакъ ичюн башкъа бир бала да тапмагъан эди. Акъа-

йыннан акъыл танышкъан сонъ, Абдулмутталибнинъ теклифини къабул этти.

Алиме Мухаммедни алып къайтмагъа азырлыкъларны битирген сонъ йолгъа чыкътылар ве узун ёлджулыкътан сонъ койге бардылар.

Мухаммед янъы къорантасынынъ янында тез осип башлады. Сют къардашлары Шейма ве Абдулла онъа тез алышалар. Мухаммед кой ичинде чапкъалап ойнай, къоюнларны отлата, кунълерини эгленерек нешэ ичинде кечире эди.

Алиме ве къоджасы Мухаммеднинъ адий бала олмагъаныны, башкъаларындан фаркъ эткенини ильк кунъден сезген эдилер. Чюнки, онынъ келювинен эвлерининъ нешэси ве софраларынынъ берекети арткъан эди.

Кунълер вызнен кече ве Мухаммед беш яшыны толдура. Артыкъ анасы Эминенинъ янына къайтув вакъыты

келе. Лякин, Алиме ве аилеси онъа ойле бир алышкъан эдилер ки, айрылыкъ оларгъа пек кыйын кельди. Алиме Мухаммедни анасына къайтармакъ ичюн, Меккеге ёл алды. Оны анасына бергенде, козьяшларыны туталмады. Алиме санки озъ баласындан айырылгъан киби эфкярланды. Меккеден юреги парчаланып, озъ коюне къайтты.

Мухаммед даима анасыннен берабер олып, Меккеге, баба юртуна алышмагъа тырыша эди.

Мухаммеднинъ дайылары Мединеде яшай эдилер. Эмине оны бираз дайыларынынъ янында да булунсын деп, Мединеге алып кете. Даиси Умму Эймен де оларнен берабер эди. Мединеде бир ай къалдылар. Сонъра Меккеге къайтмакъ ичюн ёлгъа чыкътылар. Эдва коюне кельгенлеринде Эмине хасталанды.

*Севгили
Пейгъамберимиз
иджреттен сонъ
анасы Эминенинъ
къабрини зиярет
эте ве
къабирнинъ
устюни
эллеринен
тюзете. Бир
тарафтан
козьяшларыны
туталмай. Ондан
не ичюн
агълагъаныны
сорагъанларында
«Анагъа асретлик
мени агълатты»,
деп джевап бере.*

АНАНЫНЪ СОНЪКИ ОПЮШИ

Умму Эймен Меккеге кельгенде, нефеси тутулгъан дереджеде ашыкып, Абдулмутталибни араштыра. Беш кунлюк ёруджы ёлджулыкътан сонъ, Меккеге келип чыкъты. Эминенинъ олюмини Абдулмутталибге насыл анълатаджагъыны тюшюне эди. Бир вакъыт козю Мухаммедге тюшти. Етим Мухаммед энди оксюз къалды.

Абдулмутталибни тапкъанда, артыкъ козьяшларыны туталмады. Абдулмутталиб келини Эминенинъ хаста олгъаныны биле эди ве шимди онынъ алындан хабер беклей эди. Умму Эйменнинъ янында Эминени корьмегени ичюн къасеветке далды. Онынъ кедерли юзюнден ярамай бир шей олгъаныны сезди. Умму Эймен башыны эгип, «Эмине ольди», деди. Абдулмутталиб

дердини бастырмакъ ичюн Мухаммедни багърына басты. Умму Эймен вазиятни анълатмагъа башлады. Мединеден Меккеге къайтмакъ ичюн ёлгъа чыкъкъанлар ве Эбва деген ерге етип кельгенлер. Эминенинъ хасталыгъы агъырлашып, оледжегини ис эткен. Огълу Мухаммеднен къонушты ве оны сонъки кере опыти. Сонъ рухыны Юдже Аллаһкъа теслим этти.

Бабасыны Медине ве анасыны Эбва топракъларында быракъкъан Мухаммедге сыгъынмакъ учюн янъы бир юва лязим эди.

Бундан сонъ оны къартбабасы Абдулмутталиб бакъаджакъ.

КЪАРТБАБАСЫ АДБУЛМУТТАЛИБ

Къартбабасынен эки йыл айырылмадан яшады. Эр ерде берабер эдилер. Меккеде къургъакълыкъ олгъан йылы къартбабасы оны ягъмур дуасына биле алып барды. О, олмаса ашамагъа отурмаз эди. Эр баргъан ерде оны тёрге отурта эди. Бунынъ себебини сорагъанларгъа исе, торуны Мухаммедге севги иле бакъып, «Иншаллах о, илериде пек буюк бир адам оладжакъ», дей эди.

«Абдулмутталиб ольди» деген бир сес эшитильди. Эв халкъы агъламакъта эди. Мухаммедни арагъан козьлер онынъ бир кошеде сессиз отурып агълагъаныны корьдилер. Бу хабер эр кестен зияде Мухаммедни кедерлендирди. Чюнки о, къартбабасыны бабасы киби севе эди. Къартбабасы Абдулмутталиб о къадар сыджакъ даврана эди ки, ана ве бабасынынъ ёкълугъыны дуйдурмай эди.

*Даа сонъраки
йылларда
Пейгъамберимиз
енъгеси Эсед кызы
Фатиме вефат
эткенде де нек
янъган эди. Бу
яныгъыны «Бугунъ
анам вефат этти»
дие анълатты ве
кольмегинден онъа
кефин янты.
Енъгесине олгъан
севгисини
сорагъанларгъа:
«Эмджем Эбу
Талибден сонъ
енъгем къадар
манъа эйилик эткен
кимсе олмады. О,
мен ичюн анам
киби эди. Озюнинъ
балалары
тургъанда башта
меним
къурсагъымны
тойдура,
сачларымны тарай
эди», дегенди.*

Мухаммед толып-толып агълай эди. Сыртына токъунгъан бир къол оны озюне кетирди. Чевирилип бакъкъанда эмджеси Эбу Талибни коръди. Эмджеси онынъ къолундан тутып аякъкъа турсатты. Башыны сыйпап: «Къартбабанъ сени манъа эманет этти», деди. Бу сёзлерден сонъ Мухаммед эмджесининъ бойнуна сарылды.

ЭМДЖЕСИ ЭБУ ТАЛИБ

Мухаммед аиледе олгъан лафлардан Шамгъа ёлджулыкъ япыладжагъыны анълады. Бу ёлджулыкъ айларгъа созуладжакъ. Эмджесининъ ёкълугъында Меккеде яныгъыз къалмагъа истемей эди. Онъа Шамгъа берабер кетмек истегенини айтты. Эмджеси ёлджулыкънынъ узун ве ёруджы оладжагъындан хасталана биледжегини ве шунынъ ичюн оны алып кеталмайджагъыны анълатты.

Мухаммед агълаяракъ эмджеси Эбу Талиб девесининъ югенлеринден тутып: «Эмдже, сен кетсенъ мен кимнен къаладжам», деди. Бу сёзлерден зияде эеджанлангъан Эбу Талиб: «Яхшы, сени яныма алырым. Артыкъ биз бири-биримизден айырылмамыз», деди.

Бу вакъиадан сонъ Эбу Талиб Мухаммедни ич янындан айырмады ве къайда кетсе, оны да берабер алып юрди.

Эбу Талибнинъ къорантасы буюк ве маддий вазиети де пек яхшы дегиль эди. Эбу Талиб ве апакъайы бу сыкъынтыларыны торунларына дуйдурмамагъа тырыша эдилер. Мухаммед эмджесине ве енъгесине бутюн ишлеринде ярдымджы эди. Куню кельгенде, эв ишле-

рини япа, куню кельгенде чобанлыкъ япып, айванларны отлата эди. Енъгеси Мухаммеднинъ устюнде титрей ве оны озъ балаларындан айырмай эди.

Бойледже, Мухаммед эмджесининъ янында осип, яш бир деликъанлы олды.

*Пейгъамберимизден
генчлигинде ич
путкъа
табынъгъаны я да
табынмагъаны ве
ички ичкени-
ичмегени
акъкъында
сорагъанларында
«Ёкъ!» деп джевап
берген.*

*О, ичинде яшагъан
топлумнынъ
феналыкъларына ве
чиркинликлерине
асла былашмагъан.*

ЭКИНДЖИ БОЛЮК ЯШ МУХАММЕД

АКЪСЫЗЛЫКЪЛАРГЪА КЪАРШЫ КУРЕШ

Мекке джемаатынынъ факъыр ве кучьсюзлери кучьлю ве зенгинлер тарафындан девамлы эзиле, акълары тап- тала эди. Бунынъ тюзетильмеси ве бу ярамай кети- шаткъа сед чекильмеси керек эди. Иште, Меккели яшлар бу макъсадда бир ерге топлангъан эдилер.

Джуданынъ огълу Абдуллахнынъ эвинде топлангъан- лар арасында генч Мухаммед де бар эди. Эписи де топ- лумнынъ ичинде булунгъан ахлякъ бозукълыгъыны анълай эдилер. «Фазилетлилер джемиети» ады алтын- да бир анълашма яптылар. Бу анълашмагъа коре Мекке халкъынынъ ве тыштан кельген ябанджылар- нынъ акъларыны къорчалайджакъларына даир озь араларында сёйлештилер. Ишлерининъ зор оладжа- гъыны анълай, амма чекинмей эдилер. Акъсызлыкъ- къа къаршы курешеджек эдилер.

Эбу Джехиль

*Акъикъий ады
Хишам огълу
Амирдир. Къурейш
къабилесининъ
илери
кельгенлеринден
бири эди. Ислямгъа
душман олгъаны
себебинден,
Пейгъамберимиз
онъа Эбу Джехиль
адыны берген. Эбу
Джехиль
джаиллернинъ
бабасы демектир.*

Бу сырада Зебид къабилесинден бир туджджар Меккеге учь деве юклю сатлыкь мал кетирди. О ернинь илери кишилеринден бири олгъан Эбу Джехиль бу малларны бегенди ве туджджарнынъ ябанджы олгъанындан файдаланып, малыны уджузгъа сатын алмакь истеди. Туджджаргъа зарар кетиреджек бир фиятны айтты. Туджджар буны къабул этмегенде Эбу Джехиль Меккедеки итибарыны ишке къоюп, малны аладжакь адамларны токътатып, малнынъ сатылмасына кедер этти. Чюнки, Меккеде эр кес ондан къоркъа ве кимсе онынъ къаршысына чыкъалмай эди. Буны бильген Эбу Джехиль эмин бир шекильде эвине къайтты.

Туджджар шашмалады. Чаресизлик ичинде не япаджагъыны бильмейип, тюшюнип тургъанда бириси онъа: «Мухаммеднинъ янына бар, о, сенинъ акъкъынъны алыр» деди. Туджджар сонъки чаре оларакь, айтылгъанны япты ве башына кельген адисени Мухаммедге анълатты. Бунынъ узерине Мухаммед базаргъа келип, туджджарнынъ малларынынъ эписини соралгъан фияткъа сатын алды. Сонъ догъру Эбу Джехильнинъ эвине барып, оны чагъырды ве арекетининъ янълыш олгъаныны, мыкъайт олмакь керек олгъаныны айтты. Къаршысына чыкъкъан Эбу Джехиль Мухаммеднинъ бу джесюр арекетинден шашмалады ве сесини чыкъармады. Вакъианы козеткен Меккелилер исе шашып къалдылар!

Кучьлюлер зайыфларны эзген бу девирде йеменли бир адам къызынен бирликте Кябени зиярет этмек ичюн Меккеге келе. Меккеге киргенлеринен ич таныш олмагъан бир адам янларына якъынлаша. Ябанджы

адам козьлерини къыздан алмай. Онынъ ярамай шейлер тюшюнгени юзюнден белли эди. Къызнынъ бабасы бундан бираз сакъынды. Этрафына бакъып, ярдым этеджек бирисини къыдырды. Ярамай ниетли адам къызны сюйреклеп алып кетти. Къызынынъ алып кетильмесине мани оламагъан баба исе: «Къызымны ким къуртарыр?» деп чаресизликтен феръяд эте ве ярдым этеджек адамны арай. Онынъ феръядыны эшиткенлер: «Бар, дердинъни Фазилетлилер джемиетинае анълат!», дейлер.

Башкъа чареси къалмагъанындан, чапа-чапа Кябеге кете ве анда «Фазилетлилер джемиетинден ким бар?» деп багъыра. Аман янына бир къач адам келе де, «ябанджы, дердинъ не?» деп сорайлар. Заваллы баба башына кельгенлерни сёйлей. Къызны зорлап алып кеткен къылычлы кишининъ Нубейин олгъаныны анълайлар. Дос-догъру Нубейиннинъ эвине баралар. Къапусыны къакъып, серт бир шекильде: «Языкълар олсун санъа! Сен озюньни ким беллейсинъ я? Тез ол, бу адамнынъ къызыны къайтар!», дейлер. Нубейин къызны бермейджек олып тирельгенде, къылычлы адамлар даа да серт сеснен: «Биз озъ арамызда акъсызлыккъа огърагъанларгъа ярдым этеджекмиз, деп сёз бердик. Бу ишнинъ пешиндемиз. Къызны бер, аксине джезанъны алырсынъ», дейлер. Бойле эмин давраныш огюнде Нубейин не япа билир эди?! Лячаре, къызны бабасына къайтарды.

ЭВЛЕНЮВГЕ АЛЫП БАРГЪАН ЁЛ

Тиджаретнен огърашкъан Хатидже Меккенинъ илери кельген зенгинлеринден бири эди. Артыкъ ишлерини

янъгъыз башына алып баралмайджагъыны анълай ве ишлерини алып бараджакъ, козю артында къалмайджакъ ве ишанчлы бир инсангъа итияджы бар эди. Кимсе кимсеге ишанмагъан ве инанмагъан бир вакъытта, къадын оларакъ алыш-вериш япмасы баягъы къыйын олды.

Ильк-эвеля акъылына Мухаммед кельди. Чюнки, этрафдакилерден онынъ пек ишанчлы ве намуслы олгъаныны эшиткен эди. Шунунъ ичюн тиджарет ишлерини онынъ япмасы уйгъун оладжагъыны тюшюнип башлады. Онъа бирисини ёллап, онынъ иле чалышмагъа истегени я да истемегенини билип кельмекни авале этти. Мухаммед теклиф узеринде чокъ тюшюнген сонъ, къабул этти, Хатидженинъ бутюн ишлерининъ месулиетини Мухаммед бойнуна алды.

* * *

Шамгъа кетеджек тиджарет керванынынъ азырлыгъы битмекте эди. Хатидже, Мухаммедге ярдым этмеси ве оны даа да яхшы танымасы ичюн ярдымджысы Мейсерени де керваннен бирликте ёллады.

Керван узун бир ёлджулыкътан сонъ Шамгъа етип барды. Алып барылгъан маллар буюк кярнен сатылды. Мухаммед сатылгъан маллардан буюк къазанч эльде этти. Сатмакъ ичюн янъы маллар алып, Меккеге къайтты. Мейсере ёлджулыкъ сырасында Мухаммедни якъындан таныгъан ве гузель ахлякъындан пек тесирленген эди.

Мейсере ёлджулыкъ боюнджа олгъан шейлерни Хатиджеге бутюн инджеликлеринен анълатты.

НУМЮНЕ БИР ОМЮР АРКЪАДАШ ВЕ НУМЮНЕ БИР БАБА

Хатидженинъ артыкъ Мухаммеднинъ дюрюстилигине ич шубеси къалмады. Месулиетли олгъан ильк тиджарет керваныны сагъ-селямет къайтарып кетирди ве атта кяр да эльде этти. Эр кес онынъ гузель табияты ве ахлякны урьметнен къайд эте эди. Дюрюстлиги хусусында кимсе ярамай бир шей айтмады.

Хатидже эвель эки кере эвленген эди. Шимдиге къадар тул бир къадын оларакъ, бир къач кере эвленмек теклифлерини алгъан, амма оларнынъ эписини ред эткен. Куньлерини эви ве иши иле мешгъуль олгъаны алда кечире эди. Бойле вазиет Мухаммедни таныгъангъа къадар девам этти.

Мухаммеднинъ ахлякы ве инсаниетлигинден чокъ тесирленген Хатидже онынънен эвленмекни тюшюнди ве бираз вакъыт кечкен сонъ, къатий къараргъа кельди. Онъа адам ёллап, эвленмекни теклиф этти. Мухаммед йигирми беш яшында эди. Хатидженинъ теклифи акъкъында тюшюнип, къабул эткенини билдирди.

Хатидже ве Мухаммед саде бир дюгюн япып эвендилер. Мухаммед эвленген сонъ эмджеси Эбу Талибининъ эвинден чыкып апакайы Хатидженинъ эвине ерлешти. Артыкъ Мухаммед тиджаретнен огъраша, маддий вазияти де баягъы тюзельди.

Бу вакъытта Эбу Талиб маддий сыкъынтылы эди. Мухаммед онъа ярдымджы олмакъ ве тербиелемек макъсадынен эмджесининъ огълу Алини янына алды.

Джахилие девринде кыыз балаларгъа чокъ эмиет берильмез экен, Пейгъамберимиз кызы Фатиме янына кельгенде, аякъкъа туруп, янакларындан опер ве озюнинъ ерине отуртыр эди.

Эбу Лехеб ве къадыны Ислям душманларынынъ башында эдилер. «Теббет» суреси оларнынъ мусульманларгъа япкъан яманлыкълары себебинден йиберилди. Бу вакъытта Пейгъамберимизнинъ кызылары Умму Гульсум ве Рукъие Эбу Лехебнинъ эки огълуна нишанлы эдилер. Эбу Лехеб ве апакайы «Теббет» суреси йиберилгенде, огъуларыны Пейгъамберимизнинъ кызыларындан зорлукънен айырдылар. Бу вакъиа азрети Хатидже ве Пейгъамберимизни чокъ сыкъынтылы куньлерге къалдырды. Кызыларына къолтутуп, къанатлары астына алдылар.

*Сахабелерден бири
Рафи башындан
кечкенлерни бойле
анълата:*

*«Балалыкъта
ярамазлыкъ япа,
хурма тереклерине
таш ата эдим. Бир
кунъ багъчанынъ
саиби мени
якъалады ве
джезаламакъ ичюн
Пейгъамберге алып
барды.*

*Пейгъамберимиз
манъа: «Балам,
хурма тереклерине
не ичюн таш
атасынъ?», деп
сорады. Мен онъа
ач олгъаным ичюн
таш аткъанымны
айттым. Бунынъ
узурине*

*Пейгъамберимиз:
«Бир даа хурма
тереклерине таш
атма, тюбюне
тюшкенлерини
алып аша. Аллах
сени тоюрыр», деп,
башымны сыйпады
да: «Аллаһым! Бу
балачыкънынъ
къурсагъыны
тойдыр», дие мен
ичюн дуа этти.*

Мухаммед ве Хатидже бири-бирилерини пек севе эдилер. Бахытлы бир юва къураракъ, эр кеске нумюне олдылар. Ильк балаларынынъ догъувы бахытларына къат-къат бахыт къошты. Артыкъ Хатидже ана, Мухаммед баба олдылар. Огъулларынынъ адыны Къасым къойдылар. Амма бутюн севгилерини багъыш-лаяракъ буюткен огъуллары Къасым даа сюттен айырылмадан ольди. Апакъайы Хатиджеден Къасымдан сонъ сырасынен Зейнеп, Умму Гульсум, Рукъие, Фатиме ве Абдуллах адлы балалары дюньягъа кельди. Анджакъ Къасым ве Абдуллах чокъ яшамадылар.

Севимли Пейгъамберимиз апакъайы Хатидже вефат эткен сонъ, Мединеде эвленген Мариядан огълу Ибрахим догъды. Ибрахим догъгъанынен адетлерге уйып, оны сют анасына берди. Ибрахимнинъ сют анасы узакъ бир ерде олгъанына бакъмадан, Пейгъамберимиз оны сыкъ-сыкъ ёкълай эди. Баргъан сайын оны къокълап опе ве охшай эди.

Ибрахим бир бучукъ яшына еткенде хасталангъаны акъкъында сют анасындан хабер кельди. Пейгъамберимиз бир къач аркъадашынен аджеле суретте Ибрахим булунгъан койге кетти.

Ибрахим агъыр хаста эди. Пейгъамберимиз оны ынджытмадан къуджагъына алды. Ибрахим пек агъыр нефес ала ве сонъки дакъкъаларыны яшамакъта эди. Даа бир эвлядынынъ олюмини коръмеге артыкъ даяналмады ве сессиз агъламагъа башлады. Эм козьлеринден яш акъа, эм огълуны опе. Аркъадашлары бундан пек тесирленип, Пейгъамбернинъ агълагъанына

шаштылар: «Сен де агълайсынъмы?», дедилер. Пейгъамберимиз: «Козъ агълар, гонъюль ташар. Меним агълавым балама олгъан севгимдендир. Мерхамет этмегенге мерхамет этильмез», деди.

Бир ана-баба ичюн баласынынъ олюми аджджыларнынъ энъ буюгидир. Эвлятларыны пек севген севимли Пейгъамберимиз шу аджджыларны таткъан бир бабадыр. Етим ве оксюз оськен Пейгъамберимиз Фатимеден гъайры, балаларынынъ эписини озъ къолларынен топракъкъа къойды.

Бабасы чокъ йыллар огълу Зейдни арады. Къул этильгенини биле, амма изини гъайып эткен эди. Огълу Мухаммеднинъ янында олгъаныны эшитип, буюк бир эеджангъа къапылгъан эди. Оны алмакъ ичюн, Мухаммеднинъ янына барып, козъашлары иле вазиятти онъа анылатты. Бир тарафтан да, Мухаммед Зейдни бермез, деп къоркъа ве не истесе оны бермеге азыр эди. Мухаммед ич бир шей демеден, Зейдге бакъып: «Истесенъ, меннен къал, истесенъ бабанънен кет» дегенде, эеджаны даа зияде артты. Насыл олса да къарарны огълунынъ озю берджек. Зейд бир Мухаммедге, бир де бабасына бакъып: «Сеннен кетмеге истемейим. Чюнки, бу къоранта манъа сизни ич къыдыртмады. Севги ве мерхаметликни мында коръдим. Бу къорантадан айрылмагъа истемейим», деди. Бабасы огълунынъ къарары къатий олгъаныны корип шашты. Насыл ола да, бала акъыкый бабасыны ред эте? Бойле бир шей ола билirmi? Бу насыл инсан ки, огий баласы биле онъа багълангъан? Коюне къолу бош, лякин гонъюлю толму къайтты.

*Торунлары
Пейгъамберимиз
киби бир
къартбабалары
олгъанындан, пек
бахтлы эдилер.
Къартбабалары
оларнен ойнар,
шакъалашыр ве пек
север эди.*

*Пейгъамберимиз
торуны Умамени пек
север эди. Намаз
къылгъанында Умаме
келип онынъ
сыртына мингенде,
Пейгъамберимиз
торунынынъ
ярамазлыгъына
ачуванмадан,
намазына девам этер
эди.*

*Севгили
Пейгъамберимиз
торунларына
нисбетен о къадар
сыджакъ давраныр
эди ки, торунлары
къартбабаларынен
берабер олмакътан ве
онынънен
ойнамакътан пек
хошлана эдилер. Ойле
ки Пейгъамберимиз
торунлары Асан ве
Усеинни сыртына
миндирип,
къуванънен:
«Балалар, девенъиз
пек яхшы, сизлер де
пек яхшысынъыз!»,
дие оларны кездире
эди.*

*Пейгъамберимизге
торунларындан
бирининъ
хасталыгъы пек
агъырлашкъаныны
бильдирдилер.
Пейгъамберимиз
туруп, Зейнепнинъ
эвине барды.
Къартбабасынынъ
къуджагъындаки
бала сонъки
дакъкъаларыны
яшамакъта эди.
Къыска бир
вакыттан сонъ,
торуны
къуджагъында
джан бергенде,
севгили
Пейгъамберимизни
нъ козьлеринден
яшлар акъып
башлады. Ондан:
«Не ичюн
агълайсынъ?» деп
сорагъанларында:
«Бу козьяшлар
Аллаһ
инсанларнынъ
конъюллерге
къойгъан
мерхаметтир.
Аллаһ мерхаметли
адамларны север»,
айтты.*

ЭР КЕС ОНЪА ИШАНА ЭДИ

Мухаммед отуз беш яшына кирген эди. Бир кунъ эвинден чыкып, тюшюнджели адымларнен Кябеге догъру кете эди. Меккеде хырсызлыкъ, доландырыджылыкъ, къардашлар къавгъасы пек арткъан ве кимсенинъ кимсеге ишанчы къалмагъан эди. О, бунъа пек мугъая, кедерлене, бир шейлер япмагъа истей эди.

Бойле тюшюнджелернен Кябеге догърулды. Кябенинъ тамири де энди пек чокътан девам этмекте эди. Мындаки ишлерни де коръмеге истеди. Кябеге якъынлашкъанда анда булунгъанларнынъ эписи бир агъыздан: «Иште, Мухаммед, догъру ве дюрюст бир адам!» дие сеслендилер. Шашмалады. Башта не олгъаныны анъламады. Араларындан бириси: «Билесинъ, чокътан берли Кябени тамирлеймиз. Къартбабаларымыз Хаджеруль Эсвед адыны берген ташны еринден чыкъардыкъ. Шимди де оны ерине къоймагъа истеймиз. Амма эр къабиле дигерлеринден устюним диерек, ташны анда озю къоймагъа истей. Арамызда буюк бир къавгъа чыкъаджакъта ичимизден бири Бени Шейбе къапусындан ким биринджи кирсе, ташны къоймакъ ичюн къадылыкъ япсын, деди. Бу теклифни эр кес къабул этти. Меккеде бунъа энъ ляйыкъ адам сенсинъ. Чюнки, къардашымызгъа биле ишанмагъанымызда, малларымызны ялынъыз санъа эманет эте билемиз, деди.

Хаджеруль Эсведнинъ эмиетини бильген Мухаммед ташны бир яйманынъ устюне къойды. Эр бир къаби-

ленинъ илери кельген адамларыны яйманынъ уджундан тутмагъа чагъырды. Эр кес тутып котергенде, о, да ташны алып ерине ерлештирди.

Мухаммеднинъ бу къарарындан бутюн къабилелер мемнюн олдылар ве эр кес онынъ зекасыны такъдирледи.

Пейгъамберимиз бир кунъ торуны Асанны къуджагъына алып, козьлеринден опе эди. Янынъда да Темим къабилесининъ илери кельген адамларындан бири бар эди. Къартбаба иле торун арасындаки якъынлыкъны мыскъыллап: «Меним он балам бар, амма ич бирини опъмедим», деди. Бунынъ узерине Пейгъамберимиз: «Мерхамет этмегенге мерхамет этильмез. Инсанларгъа мерхамет этмегенге Аллах да мерхамет этмез», деди.

УЧЮНДЖИ БОЛЮК ЭЛЬЧИ МУХАММЕД

ДЖЕБРАИЛЬНЕН ИЛЬКИ КОРЮШЮВ

Азрети Мухаммед (с.а.в.) тюшюнмек ве дуа этмек ичюн Меккеден беш километр авлакьта Нур дагъындаки Хира магъарасына кете эди. Бу ерни озюне сыгъынакъ эткен эди. Нур дагъы ойле юксек эди ки дагънынъ тѳпесинден Кябе булунгъан Меккенинъ эр тарафы корюне эди. Дагънынъ сукюнетине сыгъынып, мында куньлернен къалгъан вакъытлары ола эди.

Иште, бойле бир куню Хирагъа кете. Бутюн геджени дуа этерек кечиргенинден, вуджуды пек ёргъун эди. Кунь догъмакъ узьре эди. Гедженинъ къаранлыгъы дагъылгъанынен, о куньге къадар ич корьмеген бир варлыкъ къаршысында пейда олды Даа не олгъаныны анъламадан, танымадыгъы варлыкъ онъа: «Окъу!» деп эмир этти. Азрети Мухаммед (с.а.в.) пек къоркъты. Эеджандан титремеге башлады. Къоркъулы бир сеснен: «Мен окъумагъа бильмейим!», деди. Къаршысындаки оны къуветли бир шекильде сарды, къуветли бир шекильде сыкъты ве бираздан сонъ йиберди. Бир

*Пейгъамберге
селям*

*Юдже Аллах бутюн
мусульманларгъа
Пейгъамберимизге
алгъыш кетирмекни
эмир эте. Шунинъ
ичюн де,
Пейгъамберимизнинъ
ады анъылгъанда
«Саллаллаху алейхи ве
селлем» деймиз. Бу,
Пейгъамберимизге
сайгъы ве севги
ифадесидир. «Онъа
селям олсун»
демектир. Язылгъанда
къавс ичине
къыскаартылып (с.а.в)
суретинде алына.*

**«Аллаһ ве
мелеклери
Пейгъамберге чокъ
салават кетирелер.
Эй, му'минлер, сиз
де онъа салават
кетиринъ ве там
бир теслимиетнен
селям беринъ.»**

(«Ахзаб» суреси, 56-нджы ает)

**Ильки вахий 610
йылында ве Къадыр
геджесинде кельди.**

**Ильк энген аетлер
«Алякъ»
суресининъ
биринджи беш
аетидир.**

анъ богъулгъан киби олды. Танымадыгъы бу варлыкъ онъа экинджи кере: «Окъу!» деди. О, кене: «Мен окъумагъа бильмейим!», деп джевапланды. Учюнджи кере айны суаль берильгенде Азрети Мухаммеднинъ (с.а.в.) агъызындан онъа огретильген шу сёзлер тёкюлип башлады:

Окъу!

Яраткъан Раббининъ адынен окъу!

О, инсанны алякъдан яратты.

Окъу, чюнки сенинъ Раббинъ пек джумерттир.

О, инсангъа язмакъны ве бильмегенини огретиджидир.

Къоркъты. Не олгъаныны анънамады. Магъарадан атылып чыкъты. Эвине, апакъайы Хатидженинъ янына бармакъ керек эди. Дагъдан чапа-чапа тюшкенде, бир анъде: «Сен Аллаһнынъ пейгъамберисинъ, мен исе Джебраилим!» деген гуръ сесни эшитти. Сес ичериде эшиткенининъ айнысы эди, амма даа да кучлю кельди. Этрафына бакъынды, сес кельген тарафкъа догърулды. Бирден уфукъны толдурадjackъ къадар бир варлыкъны коръди. Варлыкъ бир даа: «Сен Аллаһнынъ пейгъамберисинъ, мен де Джебраилим!» деди. Азрети Мухаммед (с.а.в.) не бир адым огге, не де бир адым аркъагъа аталмай, еринде долана. Нефеси тутулгъаныны сизди. Турып, сакин бир суретте текрар этрафына бакъынды. Айны варлыкъ айны ерде тура ве айны сёзлерни текрарламакъта эди. Козьлерини ондан алмакъ, юзюни башкъа тарафкъа чевирмек истеди. Анджакъ къайда бакъмасын, эп оны коре эди.

Танымагъан варлыкъ бир анъде гъайып олды. Азрети Мухаммед (с.а.в.) къоркъа-къоркъа, теляшлы адымларнен Нур дагъындан Меккеге догъру чапты. Ёллардан вызнен кечип, озюни эвге атты.

СЫРДАШЫ ХАТИДЖЕ

Азрети Мухаммед (с.а.в.) титреген сесинен къадыны Хатиджеден устюни ортымесини риджа этти. Хатидже не олгъаныны анъламады, амма устюни ортти. Артындан Азрети Мухаммед (с.а.в) терен юкъугъа далды.

Уянгъанда башындан кечкенлерни къадыны Хатиджеге бирер-бирер анълатты. Олгъан шейлерге изаат бермейип «Пек сескендим ве къоркътым», деди. Хатидже оны тынчландырмагъа тырышты: «Къоркъма! Аллаһкъа емин этем ки, О, ич бир заман сени утандырмаз. Чюнки, сен акъраба акъкъыны козетесинъ. Догъру къонушасынъ, кучьсюзлерге ярдым бересинъ. Фукъарени тойдура, мухтаджларгъа къолтутасынъ ве акъсызлыккъа огърагъагъанларгъа элинъни узатасынъ», деди. Хатидже къоджасынынъ башына кельгенлерни анъламагъа тырышты. Оны биле ве севе эди. Эвленгенлеринден берли къоджасындан догъру олмагъан ич бир шей эшитмеген эди. Къоджасы алельхусус бир вакъиагъа расткельгени белли эди. Онъа инанды.

* * *

Хатидженинъ акърабасы олгъан Варакъа теджрибели ве бильгили бир адам эди. Хатидже азрети Мухаммедни (с.а.в.) онъа алып барды. Башындан кечкен вакъианы бильсе тек о, билир эди.

Варакъа анълатылгъанларны дикъкъатнен динъледиле бир тыныштан сонъ, къонушмагъа башлады: «Сенинъ корьгенинъ Аллаһнынъ Муса пейгъамберге ёллагъан Джебраиль адлы мелектир. Кешке генч олсам эди, кешке инсанлар сени зорлукънен юртунъдан чыкъараджакъ куньлерде янынъда ола бильсем эди», деди.

Къу'ран

*Къур'ан Аллахнынъ
азрети Мухаммедге
(с.а.в.) вахий ёлунен
23 йыл ичинде ает-
ает, суре-суре
йиберген сонъки
китаптыр. 114 суре,
6236 аеттен
ибареттир.*

*Къур'ан Аллахнынъ
сёзюдир, окъулмасы
ибадеттир.
Инсанларны дюнья
ве ахирет бахтына
ириштиреджек
эмир, ясакъ ве
тевсиелернинъ
муджессемидир.
«Керчектен бу
Къур'ан инсанларны
энь догъру ёлдан
алып барыр»*

(«Исра» суреси, 9-нджы ает)

Хатидженен Мухаммед (с.а.в.) козьме-козьге келдилер. Азрети Мухаммеднинъ (с.а.в.) юзюнде эвель ич корюнмеген телаш бар эди. Кедер толу сеснен: «Мени Меккеден чыкъараджакълармы?», деп сорады. Варакъа: «Эбет! Чюнки, сенинъ кетиргенинъни кетирген бутюн пейгъамберлер юртларындан чыкъарылгъан эдилер. Эгер о вакъыткъа къадар яшасам, мытлакъа санъа ярдым этерим», деди.

Азрети Мухаммед (с.а.в.) бу ланъырдыдан сонъ, аза-чыкъ олса да, тынчланды. Къадыны Хатидже онъа инанды ве ишанды. Онынъ ишанчына затен даима мухтадж эди. Варакъа пек муим шейлерни айтты. Азрети Мухаммед (с.а.в.) буларны анъламагъа тырышты. Янъы бир вазифе ичюнде олгъаны белли эди. Артыкъ о, Юдже Аллах тарафындан ёлланылгъан бир пейгъамбер эди. Къыркъ яшында эди. Инсанларны догъру ёлгъа чагъыраджакъ ве феналыкъларнен курешеджек.

Азрети Мухаммедге (с.а.в.) Къур'аннынъ ильк аетлерини окъугъанда азрети Хатидже «Кимсе инанмаса, мен инанырым», деди. «Шимди манъа ким инаныр?» деген азрети Мухаммеднинъ (с.а.в.) омузындаки юк бираз олса да енгиллешти. Чюнки? онъа бир инсан котере биледжек энъ агъыр вазифе юкленген эди. Азрети Мухаммед (с.а.в.) азрети Хатидже киби ишанчлы, садыкъ ве анълагъан бир омюр аркъадашынынъ дестегинен, вахийнинъ ильки сыкъынтылы кунълерини кечирди.

Янъы динни биринджи олып къабул эткенлер севимли апакъайы азрети Хатидже ве эмджесининъ огълу ве даа бир бала олгъан азрети Али эди. Пейгъамберимизнинъ къорантысынен берабер гизли-гизли Юдже

Аллаһкѡа ибадет этип башлады. Бир тарафтан да меккелилерни гизлиден Ислямгѡа давет эте эди. Инсанларны динге давет этер экен, сыкъынтыларгѡа, акъаретлерге огърады. Бутюн буларгѡа бакъмадан, онѡа инангъанлар бирер-экишер артмакъта эди.

ЧАГЪЫРУВ ЯЙЫЛМАКЪТА

Юдже Аллаһ Пейгъамберимизден якъынларыны тенбиелемесини истеди. Бунынъ узерине, бутюн акърабасыны чагъыракакъ, оларгѡа бир зияфет берди. Аштан сонъ, оларны Ислямгѡа давет этти.

Пейгъамберимизнинъ эмджеси Эбу Лехеб бунѡа сертлик косътерди ве: «Акърабасыны бойле ярамай бир шейге давет эткен башкѡа кимсени ич коръмедим!», деди. Бунынъ узерине эр кес дагъылды. Пейгъамберимизнинъ къарары къатий эди ве экинджи куню даветини кене текрарлады. Бу топлашувда Юдже Аллаһнынъ барлыгъы ве бирлигини, озю исе, Онынъ сонъки пейгъамбери олгъаныны анълатты. Аллаһнынъ онѡа юклеген бу юдже вазифесини ич бир эксиксиз ерине кетирмек истей эди.

Севимли Пейгъамберимиз якъынларындан сонъ чагъырувыны бутюн Мекке халкъына эшиттирмек истей эди. Меккенинъ мейданына келип, юксекче бир ерге чыкъты ве «Къурейшлилер!» деп кычырды. Сесини эшиткенлер топланмагѡа башладылар. Пейгъамберимиз оларгѡа: «Шу дагънынъ артында душман бар ве шимди сизге уджюм этеджек, десем манѡа ишаныр-сынъызмы?» деп сорады.

Оларнынъ эписи бир агъыздан: «Эбет! Биз сенинъ

*Эвель энъ якъын
акърабанъны
тенбиеле! Санѡа
уйгъанларгѡа
къанатынъны кер.
Эгер санѡа
къаршы кельселер,
де ки: «Мен
сизинъ
япкъанларынынъызд
ан узакъым.»*

(«Шуара» суреси, 214,
215, 216-нджы аетлер)

ялан сёйлегенинъни ич бир вакъыт эшитмедик», дедилер. Бунъа Пейгъамбер шойле деди: «Аллаһкъа емин этерим ки, бир кунь оледжексинъиз ве кене бир кунь тирилип, бутюн япкъанларынъызнынъ эсабыны береджексинъиз. Яхшылар ичюн дженнет, яманлар ичюн де джеэннем бар. Мен сизни кыямет кунюнинъ зорлукъларына къаршы тенбиелемеге месулим. Аллаһнынъ бирлигине ве меним пейгъамбер олгъаны-ма инангъанлар бу куннинъ зорлугъындан къуртуладжакълар, инанмагъанлар исе, буюк сыкъынты чекеджеклер. Бу чагъырувда манъа ярдым этмеге азыр-сынъызмы?»

Мейданда топлангъанлар бу чагъырув къаршысында шашмаладылар. Эбу Лехеб мында да душманлыгъыны косътерди ве ерден таш алып севимли Пейгъамберимизге фырлатты: «Бу сачма-сапыкъ шейлерни айтмакъ ичюн ми бизни мында топладынъ?» деп багъырды.

Пейгъамберимиз бу топлашувдакилерден чагъырувны мусбет джевап алмаса да, бутюн меккелилерге Ислямнынъ юдже даветини эшиттирди.

ЭРКЪАМНЫНЪ ЭВИ

Хаттаб огълу Умер джесюр ве йигит адам эди. Кимсе къаршысына чыкъмагъа истемез, оны корьгенлер ёлуны денъиштирив эдилер. Азрети Мухаммеднинъ (с.а.в.) пейгъамберлигини илян эткенини эшитип, оны ольдюрмеге къарар бере. Ёлда Нуаймны расткетирди. Нуайм мусульман олгъан эди, амма буны гизлей эди. Умерни кызгъын алда корип: «Бойле ачувлы алда къайда кетесинъ?» деп сорагъанда, Умер: «Мухаммед-

ни ольдюрмеге кетем», деди. Нуайм теляшнен: «Валла-хи зор бир ишке киришкенсинь», деди. Азрети Мухаммедни (с.а.в.) кърорчаламакъ ве Умерни ёлундан къайтармакъ ичюн: «Сен оны ташла, энъиштень ве къыз кърдашыньа бакъ! Олар да мусульман олдылар», деди. Буны эшиткен Умернинъ къызгъынлыгъы даа да артты. Алель-аджеле энъиштесининъ эвине ёнеди.

Эвге якъынлашкъанда, ичери де бир шейлернинъ окъулгъаныны эшитти. Бираз динъленген сонъ, энъиштеси ве къыз кърдашынынъ мусульман олгъанларыны анълады. Апансыздан ичери кирди. Энъиштеси ве къыз кърдашы даа не олгъаныны анъламадан оларнынъ эр бирини эвнинъ бир кошеси-не фырлатты. О къадар синъирленген эди ки, оларны ольдюрмек ичюн кылычына сарылгъан вакъытта къанлар ичинде кългъан къыз кърдашы агълап шойле деди: «Умер, Аллаһтан къркъ! Сен де эшит ки, биз мусульман олдыкъ. Не япсанъ яп, амма бизни динимизден вазгечтирип оламазсынъ. Биз асла динимизден дёнмемиз», деди.

Умер къыз кърдашынынъ бойле джесюр арекетинден тап шашмалады. О, ким ки, Умерге кършы чыкъа. Бир анъ токъталып, не олгъаныны анълап оламады. Кылыч туткъан кьолу кълтырагъаныны сизди. Отурды ве бир муддет тюшюнди. Сонъра къыз кърдашындан не олгъаныны сорады. Къыз кърдашы Умернинъ ачувы басылгъаныны корип, окъугъан аетлерини кетирди.

Къыз кърдашы ве кьоджасы Умернинъ арекетлерини козеттилер. Умер Къураннынъ аетлерини окъумагъа башлады. Окъуды, окъуды... Окъугъанларын-

Хабешли Билял

*Бир къл олгъан
Билял мусульман
олды. Саиби онъа
хабер этмеден,
мусульман олгъаны
ичюн онъа агъыр
искенджелер япты.
Оны дининден
дёндюремек ичюн
чёлъ сыджагъында
къумларгъа
яткъызып,
кокусине агъыр
ташлар
кълдырып: «Эгер
динингден
дёнмесенъ, сени
бойле ольдюририм»,
деп къркъузды.
Азрети Билял
бутюн бу агъыр
искенджелерге
бакъмадан: «Аллаһ
бирдир ве энъ
буюктир!» деп
кълчырды.*

*Пейгъамберге
эзиет*

*Сахабелерден
Мунбит аңлата:
«Аллаһнынъ
эльчисини корьдим.
«Ля иляхе
илляллаһ» десенъиз,
къуртулырсынъыз»,
деди. Шу сёзлерни
айткъанда,
адамлардан кимиси
онъа тюкюре,
кимиси башына
топракъ ата,
кимиси де чиркин
сёзлернен сёге эди.
Бу экинди маалине
къадар девам этти.
Шу сырада
Пейгъамбернинъ
къызы Зейнеп сув
толу бардакъ
котерип, агълай-
агълай кельди.
Пейгъамберимиз
элини-юзюни ювды
ве кетирильген
сувдан ичкен сонъ
къызына: «Къызым,
агълама! Юдже
Аллаһ бабанъны
къорчалар!», деди.*

дан пек тесирленди. О къызматабан Умер кеткен, онынъ ерине бам-башкъа бир Умер кельди. Сонъра Эркъамнынъ эвини сорады. Ичинде гъарип дуйгъуларнен о ерге кетти.

Азрети Мухаммед (с.а.в.) Аллаһкъа иман эткенлернинъ сайысы аз экен, дикъкъат чекмеден топлана биледжек бир ер араштырды. Эркъамнынъ эви козьден узакъ сайыла эди. Севгили Пейгъамберимиз аркъадашларынен мында топлана эдилер.

Нуайм чапа-чапа Эркъамнынъ эвине кельди. Анда булунгъанларгъа Умер Пейгъамберни ольдюрмеге истегенини айтты. Эвдекилернинъ эписи озьлери къоркъсалар да, Пейгъамберни къорчаламакъ ичюн къылычларыны чыкъаып бекледилер.

Умер Эркъамнынъ эвине киргенде, терен бир сукюнет укюм сюръмекте эди. Ичери кирип, Пейгъамбернен корюшмеге истегенини айтты. Пейгъамберимиз онынъ янына кельмесини истеди. Умер яваш адымларнен, Пейгъамберимизнинъ янына якъынлашты, тиз чёкти ве агъызындан шу сёзлер тёкюльди: «Ля иляхе илляллах. Мухаммедюн Ресулюллах». Эркъамнынъ эвинде булунгъанларнынъ шашкъын-шашкъын назарлары алтында Умер мусульман олды.

Азрети Умернинъ мусульман олувы инангъанларнынъ кучюне-кучъ къошты. Артыкъ мусульманлар динлерини гизлемеге ихтиядж туймай эдилер. Топланып Кябеге бардылар ве намаз къылдылар. Кунъ-кунъден сайылары эп артты. Энди Эркъамнынъ эвине сыгъамагъа башладылар.

Ислямнынъ даветини Меккенинъ тышындаки инсанларгъа да еткизмек керек эди. Бунынъ ичюн Пейгъамберимиз Меккенинъ тышындаки къабилелерни

доланмагъа башлады. Баргъан ерлеринде кимерсинде яхшы кършылана, кимерсинде исе ярамай арекетлерге огърай эди. Амма бу зорлукъларгъа бакъмадан, Пейгъамберимиз чекильмеден, уютсизликке къапылмадан Ислямнынъ чагъырувыны инсанларгъа эшиттирмек ичюн, себатнен арекет этти.

КЪОРКЪУИМА, ВАЗКЕЧЮВ АРЕКЕТЛЕРИ БАШЛАМАКЪТА

Ислямнынъ даветини къабул эткен инсанларнынъ сайысы сур'атнен артмагъа башлады. Путларгъа табынгъанлар шубе ичинде къалдылар. Мусульманларны къоркъузмакъ ве инсанларнынъ Ислям ёлуна мания олмакъ ичюн, топлум ичинде оларгъа уджюм этип башладылар. Оларны корюнген ерлеринде итек-леп къакъыштыра, чиркин сёзлернен акъарет эте эдилер. Севгили Пейгъамберимиз келеяткъанда «Бакъынъыз, бу адам коктен хабер ала экен», деп мыскъыллай эдилер. Ялынъыз бунынънен сынъырланмайып, Пейгъамберимизнинъ насыл инсан олгъаныны пек яхшы бильселер де, оны дели, фалджы, тылсымджы, дие акъаретлей эдилер. Мусульманларгъа кършы япкъан феналыкълары шу дереджеге баргъан эди ки, энди оларны ольдюрмеге биле башлагъан эдилер.

Амма бутюн къоркъузивларгъа бакъмадан, Ислямнынъ даркъалмасына мания оламай эдилер. Ич кимсе дининден вазгечмей эди. Не япаджакъларыны билалмай эдилер. Меккенинъ илери кельген адамлары озъ аралары анълашып, Пейгъамберимизнинъ эмджеси Эбу Талибге бармагъа кърар бердилер. Вазиятни онъа анълатаджакъ ве Пейгъамберимизни давасындан вазгечтирмесини риджа этеджек эдилер. Эбу Талибге: «Къардашынънынъ огълуна айт, бу ишинден вазгеч-

*Ильк шеитлер
Ясир ве апакъайы
Сумеййе мусульман
олдылар. Мусульман
олгъанлары белли
олгъанынен, эзиетке
огъратылдылар.
Фукъаре ве кучъсюз
олгъанларындан
себен, оларгъа
къолтутаджакъ ве
къорчалайджакъ
кимсе ёкъ эди.
Динлерине юректен
багъландылар.
Пейгъамберимизге
къаршы чыкъкъан
Эбу Джехилнинъ
амансыз
искенджесине
къаршылыкъ
къоштералмасалар да,
динлеринден
вазгечмедилер.
Оларны динлеринден
вазгечтиралмагъан
Эбу Джехиль сонъра
оларгъа мизракъ
санчып шеит этти.
Ясир ве апакъай
Сумеййе иманларыны
къорчалав ёлунда
шеит олгъан ильк
мусульманлардыр.*

син», дедилер. Эбу Талиб оны янына чагъырып, олгъанларны анълатты. Пейгъамберимиз бунъа бойле джевап берди: «Кунешни сагъ элиме, айны сол элиме берселер биле, ольгенге къадар миджадедемден вазгечмем».

Асылында Эбу Талиб Меккелилернинъ мусульманларгъа япкъан искенджелери акъкъында биле эди. Пейгъамберимизнинъ къарары къатий олгъаныны корип, тесирленген ве онъа бир зарар тиймесини истемеген. Пейгъамберге къолтутып: «Кедерленме, мен сагъ экеним, олар санъа ич бир шей япалмазлар», деди.

* * *

Меккели мушриклер Пейгъамберимизни бу давасындан вазгечтирмейджеклерини анълагъан сонъ, башкъа бир ёл къыдырмагъа къарар бердилер. Озь араларында бир анълашма имзалап, Кябеге астылар.

Бунъа коре, мусульманларгъа алякъасы олгъан эр шейни ёкъ этмекни къарарлаштырдылар. Пейгъамберимизнинъ акърабасы ве мусульманлар душман дие илян этильдилер. Къыз алып-бермек, алыш-вериш япмакъ ве лафэтмек ясакъланды.

Мусульманлар ичюн узун ве сыкъынтылы бир девир башланды. Тиджарет япылмай, ич бир шей алынмай-сатылмай эди. Ачлыкъ ве ёкъсузлыкъ даянылмаз дереджеге кельди.

Учъ йыл девам эткен бойле кетишатнынъ сонъунда бир къач инсафлы ве виджданлы, араларында Пейгъамберимизнинъ сойлары да бар эдилер, Кябенинъ диварында асылгъан анълашманы йырттылар. Мусульманлар бубойкоттан къавилешип чыкътылар.

Къайгы йылы

Бойкот битти, мусульманлар раат-раат нефес алдылар. Бу къуванчлы вакъиадан бир къач айдан сонъ, Пейгъамберимизни терен къайгыгъа къойгъан ардысыра эки муим адисе юзь берди. Тышта ярдымджысы олгъан эмджеси Эбу Талиб ве эвдеки таянчы, омюр аркъадашы азрети Хатидженинъ олюмлери. Экиси де оны энъ агъыр куньлерде янгъыз къалдырмадан, пек буюк destek олгъан эдилер. Экиси де тар куньлери сыгъынгъан нокъталары эдилер. Къайгы ичинде: «Бу куньлерде умметимнинъ узерине кельген бу эки мусибетнинъ ангисине янаджагъымны бильмейим», деди. О йыл Пейгъамберимиз ичюн буюк къайгы йылы эди.

ЯНЪЫ ЮРТ АРАШТЫРУВ

Хабешистан

Меккеде яшамакъ баягъы къыйынлашты. Мусульманларгъа япылгъан эзиетлер кунь-куньден бетерлешти. Бунынъ узерине, Пейгъамберимиз янъы бир юрт къыдырып башлады. Биринджи сефер он беш адамлыкъ бир группанынъ Хабешистангъа кетмесине изин берди. Бу, мусульманларнынъ ильк иджрети эди. Мушриклер кериде къалгъан мусульманларгъа баскыны арттырдылар. Зор алгъа къалгъан мусульманлар ибадетлерини япамайып чекиштилер. Бир йылдан сонъ Хабешистангъа энди юз адамдан ибарет группа кетти. Меккели мушриклер бунъа кедер этмек ичюн Хабешистангъа эльчи ёлладылар.

Хабешистаннынъ къыралы Неджашининъ узурына баргъан эльчилер онъа эдиелерни такъдим эттилер.

Азрети Хатидже

*Пейгъамберимизни
нъ омюр аркъадашы
азрети Хатиджеге
севгиси ойле буюк
эди ки, оны ич бир
вакыт
унуталмады.
Севгили
къадынынъ
дестегини,
достлугъыны ве
федакарлыгъыны эр
фурсатта анъар
эди. Чюнки,
къадыны азрети
Хатидже
Пейгъамберимизге
энъ зор куньлеринде
къолтутты, ич
кимсе
инанмагъанда
инанды. Буларны
бильген
Пейгъамберимизни
нъ сонъки омюр
аркъадашы азрети
Айше азрети
Хатиджени
сукъланагъан эди.*

Къырал оларнынъ ким олгъанларыны сорагъанда, эльчилер: «Биз Меккеден келемиз. Меккеден къачып, улькенъизге сыгъынгъан кишилерни алмагъа кельдик», дедилер.

Неджаши эльчилерден:

-Бу инсанларны не ичюн алмагъа истейсинъиз? – деп сорады.

Эльчилер Хабешистангъа кельген бу кишилернинъ аталарынынъ динини инкяр эткенлерини, башкъа бир динге инангъанларыны, буны яймагъа тырышкъанларыны, шунынъ ичюн олар бунъа ёл къоймамакъ ичюн кельгенлерини айттылар.

Неджаши бираз тюшюнип отургъан сонъ, еринден къалкъты. Башта улькесине сыгъынгъан мусульманларны мушриклерге теслим этмекни тюшюнди. Лякин, бу, онынъ адалет анълайышына догъру кельмей эди. Къабаатлангъан тарафны да динълемек керек эди. Къырал улькесине сыгъынгъан мусульманларны узурна кетирмелерини эмир этти.

Неджаши эльчилернинъ сёзлерини мусульманларгъа айтып, бунъа сиз не дерсинъиз, деп сорады. Мусульманларнынъ арасындан Эбу Талибнинъ огълу Джафер огте чыкъаракъ, шойле деди:

-Биз богъазымызгъа къадар феналыкъкъа баткъан эдик. Аллахъ бизге арамыздан догъру, ишанчлы ве затлы бильдигимиз бир кишини пейгъамбер оларакъ ёллады. Бу пейгъамбер бизни Аллахъны бильмеге ве Онъа ибадет этмеге, бабаларымызнынъ табынгъан путларыны быракъмагъа чагъырды. Бизге догъру сёйлемекни, эманетлерни къорчаламакъны, акърабалыкъ багъларыны сыкъы тутмакъны, къомшуларнен муаббет олмакъны, къан давасындан вазгечмекни эмир

этти. Ахлякъсызлыкъ япмакъны, ялан ерде шаатлыкъ этмекни, оксюзнинъ малыны ашамакъны ве намуслы къадынларгъа ифтира этмекни ясакълады. Ялынъыз Аллаһкъа ибадет этмемизни ве онъа ич бир шейни ортакъ къошмамакъны эмир этти. Биз де онъа инандыкъ ве сёйлегенлерини къабул эттик. Аллаһ онъа не эмир эткен олса, биз де оларгъа бойсундыкъ. Эял эткенлерини эял эттик. Факъат къабилемиз бизге пек яман даврандылар, искенджеге къойдылар. Бизни динимизден чевирмек ичюн, тюрлю-тюрлю баскъы япты. Бунынъ узерине башкъа чаре тапалмадыкъ ве Пейгъамберимизнинъ тевсиесинен, сенинъ улькенъе сыгъындыкъ.

Неджаши анълатылгъанларны дикъкъатнен динъледиди. Джаферден Аллаһтан кельген аетлерни окъумасыны истеди. Джафер къыралгъа «Меръем» суресининъ бир къысмыны окъуды. Аллаһнынъ аетлерини динълеген Неджаши эльчилернинъ айткъанлары ялан олгъаныны анълады. Эльчилерге мусульманларны оларгъа бермейджегини, истеселер улькесинде раат-раат яшай биледжеклерини сёйледи. Эльчилерни кетирген бахшышларынен берабер кери къайтарды. Олар къоллары бош алда, Меккеге къайттылар.

Таиф

Севгили Пейгъамберимиз эвлятлыгъы Зейднен бирликте Меккеге алтмыш километр авлакъта олгъан Таифке кетти. Макъсады - Меккедеки сыкъынтылардан бираз узакълашмакъ ве башкъа кимселерге Ислямны анълатмакъ эди.

Пейгъамберимиз Таифте топлангъанларгъа Аллаһнынъ барлыгъыны ве бирлигини, озюнинъ де сонъки

пейгъамбер олгъаныны анълатты. Таифлилер бунъа шиддетли кърлышыкъ косьтерип, Пейгъамберимизни ве Зейдни акъарет этилер. Къул ве балалар Пейгъамберимиз ве Зейдни таш ягъмурына туттылар. Зейд атылгъан ташлар Пейгъамберимизге тиймесин, деп онынъ огюни къапатты. Атылгъан ташлар тийген ерде олгъан яралардан къан акъты. Аякълары яралангъан Пейгъамберимиз ерге отура, юрьмеге башлагъанынен, таифлилер кене таш ата ве куле эдилер. Пейгъамберимиз ве Зейд андан узакълашкъан сонъ, гъамлы ве ёргъун бир алда, бир багъчадаки асманынъ кольгесинде отурдылар. Пейгъамберимиз шуларны сёйледди:

-Аллаһым! Кучъсюз ве чаресиз къалдым. Инсанлар огюнде чаресизлигимни тек санъа сёйлей билирим. Аллаһым! Зайыфларны кърчалайыджы сенсинъ. Акъикъий къуветли олгъан Сенсинъ ве тек Сен къулынъны эр тюрлю яманлыкълыкълардан кърчаларсынъ.

Пейгъамберимиз о вазиятте биле, онъа яманлыкълар япкъанларгъа кършы дуа этмеди. Чюнки о, рахмет ве севги пейгъамбери эди.

Акъабе: Мединеге кеткен ёл

Севгили Пейгъамберимиз бир тарафтан къыйынчылыкъларгъа берильмеден Ислямнынъ даветини инсанларгъа еткизмек, дигер тарафтан исе, мусульманларнынъ тынч ве барышыкълыкълар ичинде яшай биледжек янъы бир юрт араштырувыны девам эти.

Пейгъамберимиз бир кунъ Мединеден кельген бир группа адамларнен корюшти. Оларгъа Ислямны

Исра ве Мирадж муджизелери

Учъ йыл сюръген къыйын бойкотнынъ артындан эмджесини ве къадыныны гъайып эткен севгили Пейгъамберимиз Таифтен къайткъан сонъ, кедери даа да артты. Бу къыйын кунълеринде ярдым соран, Юдже Аллаһкъа ялварды.

Бир гедже Пейгъамберимиз Кябеде ибадет эткенде, Джебраиль адлы мелек кельди. Джебраиль Пейгъамберимизни Меккеден алып, Къуддустаки Месджиди Акъсагъа алып кетти. Сонъ онынънен бирликте Месджиди Акъсадан семаларгъа юксельдилер. Бунъа Исра ве Мирадж муджизелери дениле. Бу адисе некъ къыска вакъыт девам эткен ве Пейгъамберимиз Меккеге керри къайткъанда, аля даа саба олмагъан эди.

Юдже Аллаһ Мираджда Пейгъамберимизге ве мусульманларгъа беиш вакъыт намаз къылмакъны эмир этти.

анълатты. Олар да мусульман олдылар. Мусульман олгъан бу инсанларнен келеджек аджылыкъ мевсиминде корюшмекни анълашып сагълыкълашты. Келеджек йылда группагъа алты адам къошулып, энди он эки адам олдылар. Хадж мевсиминде Меккеге кельгенлеринде анълашкъан ерлеринде гизлиден корюштилер. Пейгъамберимиз мусульман олгъан шу он эки адамдан «Аллаһкъа ич бир шейни ортакъ къошмайджакъларына, хырсызлыкъ япмайджакъларына ве ярамай къадынларнен олмайджакъларына, башкъаларына ифтира этмейджеклерине» даир сёз алды. Бир йылдан сонъ, кене шу ерде корюшмекни анълашып, дагъылыштылар. Пейгъамберимиз аркъадашы Умейр огълу Мусабны мединелилерге Ислямны анълатмасы ичюн оларгъа къошып ёллады. Мусаб да чокъ чалышты ве Ислямнынъ Мединеде яйылмасыны теминледи. Йылына мединели мусульманлар етмиш беш адам олып, Меккеге кельдилер. Пейгъамберимизнен Меккенинъ тышында Акъабе денильген бир ерде гизли корюшип, оны Мединеге давет эттилер. Пейгъамберимиз Акъабеге эмджеси Аббаснен кельди. Аббас мединелилерге чевирилип:

-О, меним къардашымнынъ огълу ве мен оны пек

севем. Мында оны биз кѳорчалаймыз, Мединеге барса, онѳа бир зарар токѳуныр, деп кѳоркѳам. Эгер сиз Мединеде де оны душманлардан кѳорчалап, кѳол-тутаджагѳынѳызгѳа эмин олсанѳыз, сизнен кетсин. Ёкѳса, Меккеде кѳалсын, - деди.

Пейгѳамберимиз эмджеси Аббаснынѳ сѳзлерине шуларны кѳошты:

-Сизден истегим, Аллахкѳа ич бир шейни ортакѳ кѳошмаманѳыз ве Онѳа ибадет этювинѳиздир. Ай-рыджа, мени ве аркѳадашларымны кѳорчаламанѳыз-ны риджа этем, - деди ве Кѳур'андан аетлер окѳуды.

Мединелилер севимли Пейгѳамберимиз ве аркѳадаш-ларыны озѳ кѳоранталары киби кѳорчалайджакѳла-рына, эйиликке ынтыладжакѳларына ве яманлыкѳ япкѳанларны тенбиелейджеклерине сѳз бердилер. Акѳабеде япылгѳан бу корюшювден сонѳ, Пейгѳамбе-римиз мусульманларнынѳ Мединеге иджрет этмеле-рини эмир этти.

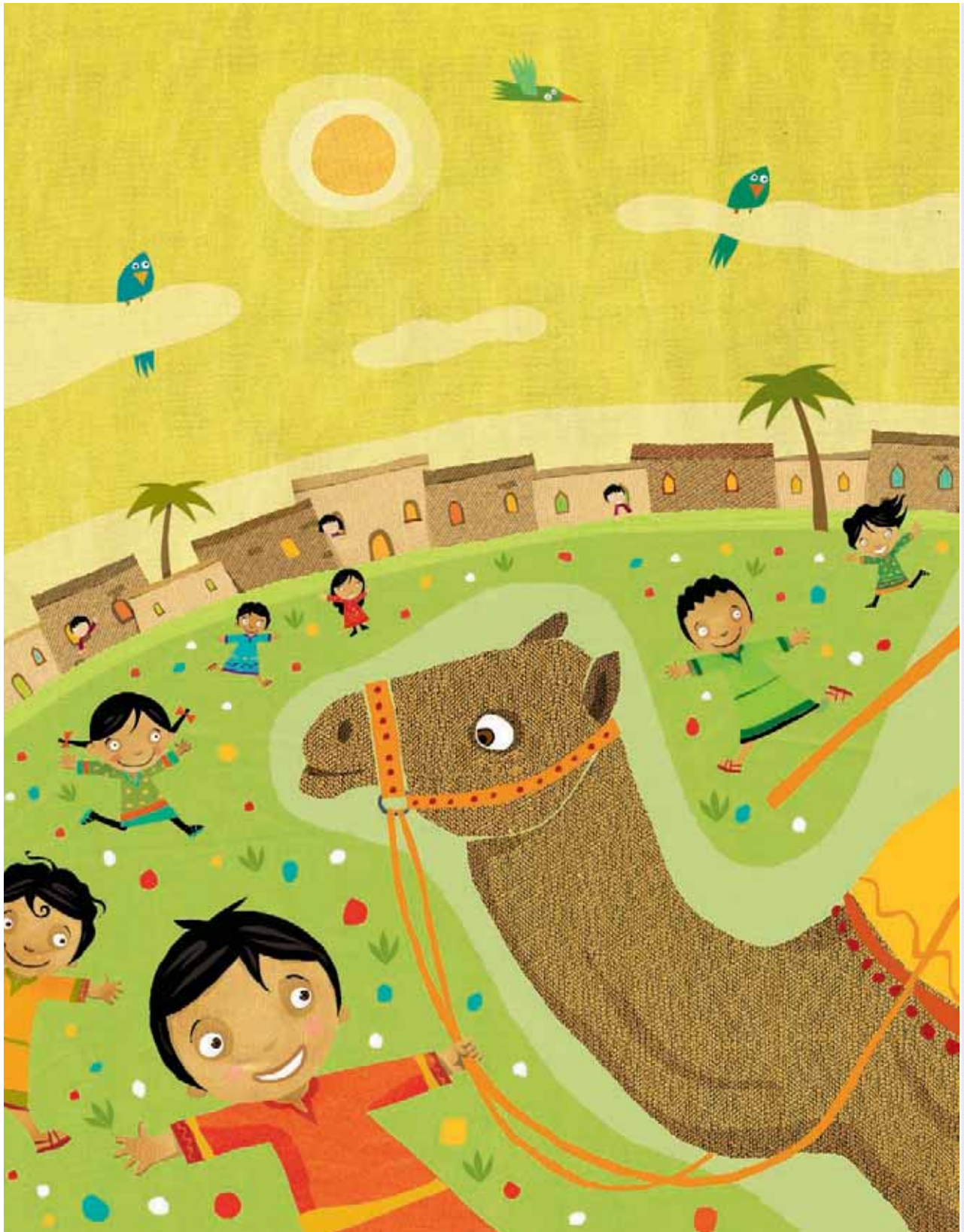
Намаз

*Акѳыллы ве
пишкинлик чагѳына
кельген кѳадын-эркек
эр бир
мусульманнынѳ
кунѳде беш вакѳыт
намаз кѳылмасы
фарздыр. Джума
кунѳлери джума
намазыны кѳылмакѳ
да фарздыр. Рамазан
ве Кѳурбан байрамы
намазларыны
кѳылмакѳ исе,
ваджиптир.
Джиддий бир себеп
олмадан намаз
кѳылмамакѳ - буюк
гунахтыр.*

*«(Ресулум!) Санѳа
вахий этильген
Китапны окѳу ве
намазны кѳыл.
Чюнки намаз
хаясызлыкѳтан ве
яманлыкѳтан
кѳорчалар. Аллахны
анѳмакѳ, эльбетте
(ибадетлернинѳ) энѳ
буюгидир. Аллах
япкѳанларынѳны
биле.»*

(«Анкебут» суреси, 45-иджи ает)

ДЁРТЮНДЖИ БОЛЮК МЕДИНЕГЕ ИДЖРЕТ

КЪАЙТМАКЪ ИЧЮН КЕТЕМИЗ

Ислямнынъ Меккенинъ тышына да яйылгъанындан мушриклер севгили Пейгъамберимизни ёкъ этмеге къарар бердилер. Эр къабиледен бир фedaий къошулып, уджюм этеджеклер ки, оны ким ольдюргени билинмесин. Оларнынъ бу яман къарарларындан хабердар олгъан Пейгъамберимиз къаршылыкълы бир план тизди.

Севимли Пейгъамберимиз ве джан досту азрети Эбу-бекир эр кес юкъуда экенде, Мединенинъ артындаки Севр дагъындаки магъарагъа кеттилер. Азрети Алини меккелилернинъ онгъа теслим эткен эманетлерини саиплерине бермек ичюн къалдырдылар. О гедже азрети Али мушриклерни адаштырмакъ ичюн, Пейгъамберимизнинъ тёшегинда ятты. Азрети Эбубекирнинъ огълу Абдуллах магъарада булунгъан вакъытларында Меккеде нелер олып кечкенинден хабердар

*Пейгъамберимиз
Азрети
Эбубекирнен
берабер Севр
магъарасында
гизленир экенлер,
оларны
къыдырмагъа
кельген бир группа
тапмагъаранынъ
агъызына
якъынлаштылар.
Эгилип ичери
бакъса эдилер,
оларны кореджек
эдилер, амма Аллах
оларны къорчалады.*

*Къур'анда иджрет
бойле анълатыла:
«Эгер сиз онъа
(Ресулуллахъа)
ярдым этмесенъиз
(бу муим дегиль) онъа
Аллаһ ярдым
эткендир. Аслында,
кяфирлер оны эки
адамдан бири
оларакъ, (Эбу
Бекирнен бирликте
Меккеден)
чыкъаргъан эдилер;
Аслында, олар
магъарада эдилер; о
аркъадашына:
«Кедерленме, чюнки
Аллаһ бизнен
берабердир», дей эди.
Бунынъ узерине
Аллаһ онъа (сукюнет
теминлеген)
ишанчыны эндирди,
оны сиз корьмеген
бир ордунен
дестекледи ве кяфир
олгъанларнынъ
сёзюни алчалтты.
Аллаһнынъ сёзю исе,
затен юджедир.
Чюнки, Аллаһ
устюндир, икмет
саибидир»*

(«Г'вбе» суреси, 40-иджы ает)

этеджек эди. Бу сырада чобанлыкъ япкъан Амир къоюнларыны отлатмакъ ичюн, Севр дагъынынъ этеклерине кетиреджек, эм Пейгъамберимизге ве азрети Эбубекирге сют береджек, эм мушриклерни адаштырмакъ ичюн Абдуллахнынъ излерини ёкъ этеджек эди. Урейкид огълу Абдуллах да учюнджи куннинъ сонъунда янына эки деве алып, Севр дагъынынъ этеклерине келеджек ве ёлджулыкъ боюнджа оларгъа кылавузлыкъ япаджакъ эди.

Сабасына магъарагъа гизли кельген азрети Эбубекирининъ огълу Абдуллах Меккеде олгъан вакъияларны Пейгъамберимизге шойле анълатты:

-Мушриклер сабалеин эвинъе киргенлеринде, тёшегинъде азрети Алини корип, пек шаштылар. Азрети Алини чокъ кыйнадылар ве апске алдылар. Ондан ич бир шейни билип оламагъанларындан сонъ, бизни соргъугъа туттылар. Амма, беджерип оламайып кеттилер. Айрыджа, сизинъ тиринъизни я да олюнъизни ким кетирсе, онъа юз деве бериледжегини этрафкъа илян эттилер. Буны эшиткенлер сизни араштырмакъ ичюн ёлгъа чыкътылар.

Пейгъамберимизни эвинде тапалмагъанларындан, козьлери айлянгъан федаийлер эр тарафкъа дагъылдылар. Иште, олардан бир группа Пейгъамберимиз сакълангъан магъаранынъ агъызына къадар кельди. Эгилип ичери бакъсалар, севимли Пейгъамберимизни ве азрети Эбубекирни кореджек эдилер. Аллаһ оларны корюнмез ордуларынен къорчалады. Федаийлер оларны коралмадылар ве артларына къайттылар.

Магъарада учюнджи кунъ эдилер. Сабагъа якъын, къарарлаштыргъанлары киби, Урейкид огълу Абдуллах

девелерини кетирди ве бераберликте Мединеге алып баргъан ёлгъа чыкътылар.

Меккеден, догъуп-оськен, балалыгъы ве генчлиги кечкен бу шеэрден айырылмакъ севимли Пейгъамберимиз ичюн пек агъыр эди. Аджджыларыны, къуванчларны, уютлерины ве хаялларыны быракъып, шеэрни терк этмеге меджбур. Амма, башкъа тарафтан, Меккеде мусульманларгъа баскъы аля девам эте эди. Аллаһнынъ эмирлерини кереги киби ерине кетирип оламай эдилер. Меккеден айырылмакъ пек агъыр олса да, Медине олар ичюн янъы бир уютнинъ къапусы эди. Ислямны даа да раат анълатаджакъ ве яшайджакълар. Пейгъамберимиз девесининъ устюнде Меккеден айырылыр экен, булар акъкъында тюшюнди. Бир анъ токъталып, артына айланып, даа бир кере Меккесине узун-узун бакъты:

-Мекке, сен мен ичюн ер юзюнинъ энъ гузель шеэрининъ. Эгер мени сенден айырмасалар эди, мен асла мындан кетмез эдим. Амма, бир кунъ мен мытлакъа санъа текрар къайтаджагъым, - деди.

Варакъанынъ айткъаны олды. Пейгъамберимиз элли учъ яшында экенде, апа юртундан айырылмагъа меджбур олды.

ЭР КЕС ОНЫ БЕКЛЕЙ ЭДИ

Севимли Пейгъамберимиз ве ёлдашы азрети Эбу Бекирнинъ Севр дагъындаки магъарадан чыкъкъанларына секиз кунъ олгъан эди. Кунъдюзнинъ къавурыджы сыджагъында ял алып, геджелери ёлларына девам эттилер. Ёруджы бу ёлджулыкътан сонъ Меди-

*Азрети Умер джесюр
ве йигит инсан эди.
Иджрет этмек ичюн
гизли алда Меккеден
кетмекни шанына
сыгъдырамады.
Къылычыны
къушанды, окъыны ве
яйыны аларакъ,
Кябеге догърулды.
Анда
булунгъанларгъа:*

*-Мушириклер!
Мединеге иджрет
этем. Балаларыны
оксюз, къадынларыны
тул, аналарыны козю
яшлы къалдырмакъ
ниети олгъанлар бар
исе кельсин,
урушмакъ ичюн
къаршы дагънынъ
артында беклерим, -
деди. Пешинден бир
адам биле джесарет
этип баралмады.*

*Пейгъамберимиз
иджрет вакътында
Къубанен Медине
арасында булунгъан
Рануна вадийсине
кельгенде юзге
якъын мусульмангъа
хутбе окъуды ве
ильк джума
намазыны
къылдырды. Ал-
азырда мындаки
джамиге Джума
джами дениле.*

неге учь километр узакълыкътаки Къуба коюне етип кельдилер.

Мединели мусульманлар Пейгъамберимизнинъ Меккеден чыкъкъаны акъкъында хаберни алгъан эдилер. Эр кунъ Мединенинъ тышындаки юксек бир ерге чыкъып, сабырсызлыкънен беклей эдилер.

Кунълернинъ биринде уфукъта эки адамнынъ келеяткъаныны корьдилер. Кельгенлер Пейгъамберимизнен азрети Эбу Бекир эди.

Мединенинъ бутюн мусульманлары Пейгъамберимизнинъ келювини буюк севинч ве джошкъунлыкънен къаршыладылар. Балалар бир агъыздан: «Севимли Пейгъамберимиз, хош кельдинъиз!» деп къычырыштылар. Медине байрам майданына чевирильди.

Пейгъамберимиз Мединеге кельгенде, эр кес оны эвине алмакъ ичюн ярышлашмакъта эди. «Севимли Пейгъамберимиз, бизге буюрынъыз!» дей эдилер. О, исе девесини сербест быракъып, девеси къайсы эвнинъ огюнде токътаса, шу эвде мусафир оладжагъыны айтты. Бойлеликнен, кимсенинъ юреги агъырмайджакъты. Деве юрди, юрди ве сонъунда бош бир ерде токътап чёкти. Бу ерге энъ якъын Эбу Эйюп Энсарининъ эви эди. Эбу Эйюпнинъ севинчи сынъырсыз эди. Пейгъамберимизни ве азрети Эбу Бекирни эвинде мусафир этмек онынъ ичюн энъ буюк бахт эди.

Севимли Пейгъамберимиз бир муддет Эбу Эйюпнинъ эвинде мусафир олды.

Пейгъамберимиз Мединеге кельгенде къыз балалар оны шу тюркю иле къаршыладылар:

АЙ ДОГЪДЫ УЗЕРИМИЗГЕ

Ай догъды узеримизге

Веда тепесинден.

Шукюр керек эди бизге

Аллахъа даветинден.

Сен кунешсинъ, сен айсынъ,

Сен нур устюне нурсынъ.

Сен Сурейя йылдызысынъ

Эй, севимли, эй, Ресул!

Эй, бизге ёллангъан эльчи

Юдже бир давет иле кельдинъ.

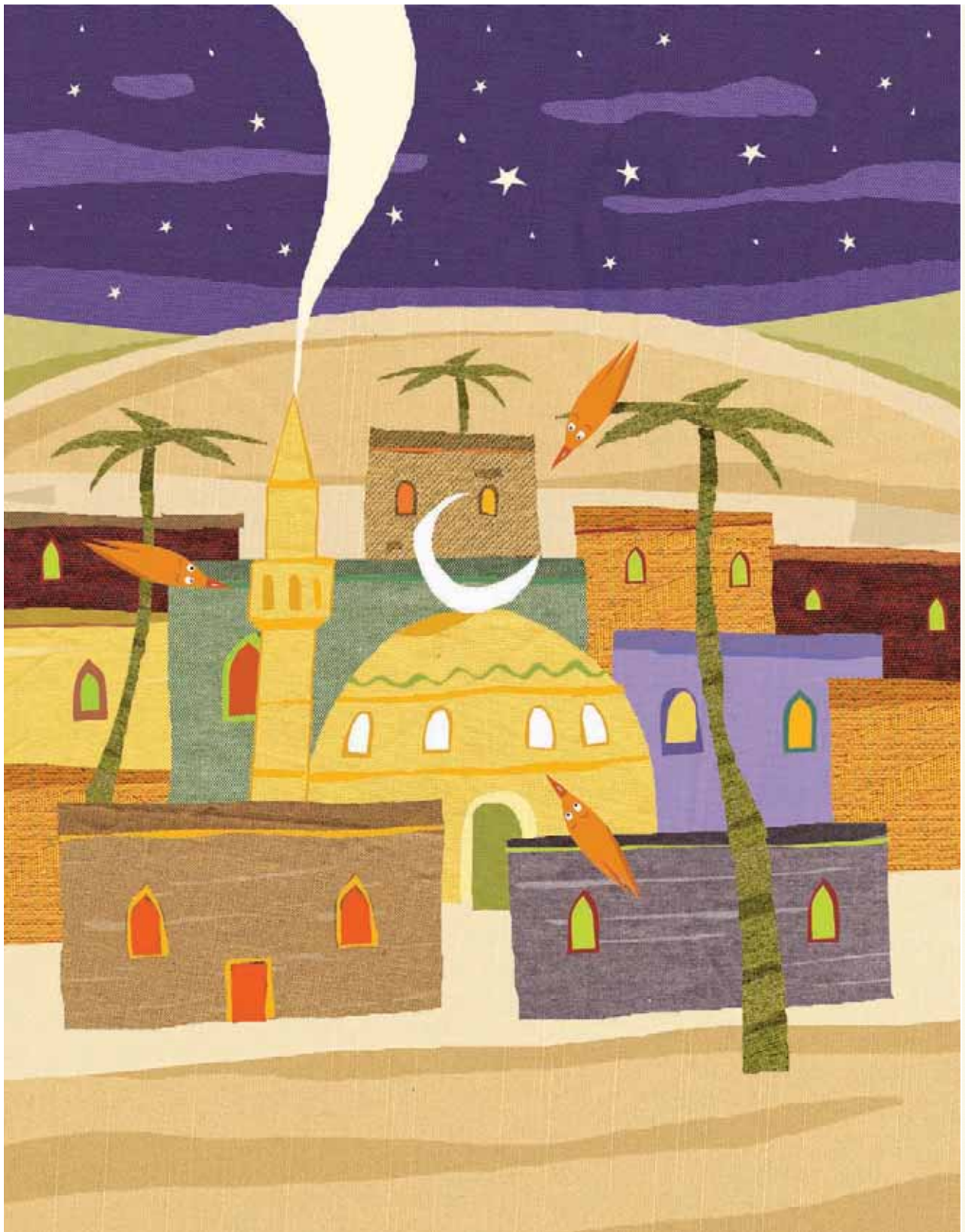
Сен бу шеэрге шереф бердинъ

Эй, севимли, эй, Ресул!

*Иджрет вакътында
севимли Пейгъамберимизни
Мединеде эвинде мусафир
эткен Эбу Эйюпнинъ къабри
Истанбулда Эйюп Султан
джамисининъ янындадыр.
Истанбулны ишгъаль
этмеге кельгенде, мында
шеит олгъан.*

БЕШИНДЖИ БОЛЮК МЕДИНЕ: БИР МЕДЕНИЕТ ШЕЭРИ

БИР МЕДЕНИЕТ КЪУРУЛА

Мединенинъ эски ады Ясриб эди. Севимли Пейгъамберимиз иджрет этмеден эвель мында чуфут ве арап къабилелери яшай эдилер. Халкъ арасында чешит тюрлю инанчлар бар эди. Къабилелер арасында бирлик ёкъ эди. Араларында чешит себеплерден келип чыкъкъан душманлыкъ девам эте эди.

Джами

Севимли Пейгъамберимиз Мединеде ильк иш оларакъ джами яптырды.

Джами мусульманларнынъ аятында ялынъыз ибадет этильген бир ер дегиль эди. Айны заманда мусульманларнынъ субет эткен, кимсесиз ве ёкъсуллар сыгъынган бир мубарек ер эди. Джами айны заманда, бир тербие муэссисеси де эди. Мусульманлар кунъделик омюрлеринде расткельген меселелерни мында музакере эте ве бир къараргъа келе эдилер.

*Пейгъамберимиз
Мединеге кельгенде,
девеси чёккен
бошлукъта бир джами
къурулды.
Янтырылган бу
джамининъ ады
Пейгъамбер
джамисидир
(Месджид-и Небевий).*

Эзан

*Аллаһу экбер (4 кере)
Эшхеду эн ля иляхе
илляллаах (2 кере)
Эшхеду энне
Мухаммеден Ресулуллах
(2 кере)
Хаййя лес-саяах
(2 кере)
Хаййя ле'ль-феляах
(2 кере)
Аллаһу экбер (2 кере)
Ля иляхе илляллах
(1 кере)*

**Ккъырымтатарджа
манасы:**

*Аллаһ энъ буюктир
Шаатлыкъ этем ки,
Аллаһтан гъайры
башкъа илях ёкътыр.
Шаатлыкъ этем ки,
Мухаммед онынъ къулы
ве эльчисидир.
Айды намазгъа.
Айды къуртулышкъа ве
бахыткъа.
Аллаһ энъ буюктир.
Аллаһтан башкъа илях
ёкътыр.*

Эзан

Мусульманларнынъ сайысы кунъ-кунъден арта, джами толуп таша ве артыкъ итияджны къанаатлендирмей эди. Намаз вакъытларыны бильдирмек ве мусульманларны ибадетке чагъырмакъ ичюн, ортакъ бир ишаретке итиядж бар эди. Христианлар ибадет вакъытларында чанъ чаларакъ, еудийлер исе бору уфлеерек хабер эте эдилер. Бу себептен, чанъ ве бору энди келишмей эди. Атеш якъылмасы я да байракъ асылмасы да уйгъун корюльмеди.

Зейднинъ огълу Абдуллах ве сахабеден базы кимселернинъ корьген тюшлери чыкъты. Тюшюнде Абдуллахкъа эзаннынъ сёзлери огретильген эди. Эр кес корьген тюшюни Пейгъамберге сёйледи. О, да буларны догърулады. Айны сёзлер Пейгъамберимизге де вахий ёлунен огретильген эди. Бунынъ узерине, Пейгъамберимиз эзаннынъ азрети Билялгъа огретильмесини ве эзанны о окъумасыны истеди. Чюнки, азрети Билял окъуй ве гузель сесинен мусульманларны ибадетке чагъыра эди.

Ерлешюв ери

Севимли Пейгъамберимиз иджрет эткенлер ичюн Мединеде янъы бир ерлешюв планыны азырлады. Мединели мусульманлар эллериндеки арткъач топракъларыны иджрет эткен мусульманларгъа багъышладылар. Пейгъамберимиз иджрет эткенлерни шу топракъларда ерлештирди.

Къардашлыкъ

Севимли Пейгъамберимиз бутюн мусульманларнынъ бирлешмек кереклигини биле эди. Чюнки, къыйынлыкъларны тек бу шекильде енъе биле эдилер. Мекке-

ден иджрет эткен мусульманларгъа муаджир, Мединеде оларны къаршылагъан ве ярдым эткенлерге энсарлар ады берильди. Муаджирлер Мединеде гъурбетликте эдилер. Бутюн шейлерини Меккеде къалдырдылар. Базылары омюр аркъадашларыны ве балаларыны, базылары мал-мульклерини анда быракъып кельдилер. Пейгъамберимиз энсарларнен муаджирлерни къардашлар, деп илян этти. Эр кес озюне бир къардаш сайлады. Къардашлар белли олгъан сонъ муаджирлер сыкъынтыдан къуртулдылар. Энсарлар исе, къыйын алгъа къалгъанларгъа ярдым этюв, къолтутув бахтыны яшадылар.

Бойлеликнен, Пейгъамберимиз мусульманларнынъ бирдем, бирликли олмаларыны ве эм ички, эм тышкъы душманларгъа къаршы кучлю бир топлум олмаларыны теминледи.

Бирликте яшав

Меккели мушриклер Мединеге уджюм этмеге фурсат беклей эдилер. Мусульманлар озь араларында бирлик ве бераберлик къургъанларындан сонъ тышкъа да къаршы бирлик тизмек итияджыны сездилер.

Мединенинъ эалиси он бинъ адамдан ибарет эди. Эалисининъ бир къысмы еудий олып, олар буюк бир къувет эдилер. Олардан гъайры Мединеде мусульман олмагъан араплар да бар эдилер. Пейгъамберимиз бутюн топлумларнен корюшип, Мединеде эр кес барышыкълы, бирлик олып яшамаларыны темин этти. Къаршылыкълы корюшювлерден сонъ, араларында бир узлашув имзаладылар.

Бу узлашувгъа коре, мусульманлар ве еудийлер бир укьукъ саиби оладжакъ, эгер еудийлерге зарар тийсе, оларгъа эм мусульманлар ярдым этеджек, эм еудий-

*Ораза иджреттен
бир бучукъ йылдан
сонъ
мусульманларгъа шу
аетте фарз
къылынды: «Эй,
иман эткенлер!
Аллаһкъа къаршы
келювден
сакъынмангъыз
ичюн, ораза сизден
эвелькилерге фарз
этильгени киби,
сизге де фарз
этильди.»*

(«Бакъара» суреси, 183-иджи ает)

Хадис

*Пейгъамберимизнинъ
сёзлерине хадис
дениле. Хадислер
мусульманлар ичюн
Къурандан сонъ
кельген менбаадыр.*

Хадислерден сечмелер

*(Риязус Салихин,
Диянет ишлери
идаресининъ
неширлери)*

**Ислям беш темель
узери
къурулгъандыр:
Аллаһтан башкъа
танъры олмагъанына
ве Мухаммед Онынъ
къулы ве эльчиси
олгъанына шаатлыкъ
этмек, намаз
къылмакъ, зекят
бермек, Рамазан
оразасыны тутмакъ
ве кучю еткенлер
ичюн, Кябени зиярет
этмек.*

**Инсанларнынъ энъ
хайырлысы -
инсанларгъа файдалы
олгъаныдыр.*

**Дженнет
аналарнынъ аякълары
астындадыр.*

**Темизлик
имандандыр.*

**Кучюклерини
севмеген, буюклерини
саймагъан- бизден
дегиль.*

лер. Айны мунасебет мусульманларгъа да япыладжакъ. Мезкюр узлашув боюнджа тыштан япылгъан уджюмге де бирликте къалкъмакъ келишилди.

Севимли Пейгъамберимиз бу узлашув иле олгъан анълашылмазлыкъларда аким этип сайланды. Кене шу узлашмагъа коре, эр кес озъ динини раат-раат кутеджек эди.

Узлашув Мединедеки ички къапа-къаршылыкъларгъа екюн чекти. Бу анълашмадан Пейгъамберимиз ве мусульманлар кяр екъазандылар.

Эркес мектепли олды

Пейгъамбер Месджиди япылгъанда, экен севимли Пейгъамберимизнинъ истегинен, янына ятагъы олгъан бир болюк де къошулды. Бу болюкке Суффе денильди. Мында окъув башланды ве Пейгъамберимиз оджалыкъ япты. Мусульманлар ондан Къур'ан окъумагъа огрене, чешит мевзуларда къонуша эдилер. Олар эм окъуй, эм де башкъаларгъа огретмек ичюн азырлана эдилер.

Рамазан

Рамазан айы мусульманлар ичюн ибадет айыдыр. Бу айны ораза тутаракъ кечирмек, Юдже Аллаһнынъ эмридир.

Ораза иджреттен бир бучукъ йылдан сонъ мусульманларгъа шу ает иле фарз этильди: «Эй, иман эткенлер. Сизден эвелькилерге ораза фарз этильгени киби, Аллаһкъа къаршы кельмектен сакъынманъыз ичюн, сизге де фарз этильди» («Бакъара» суреси, 183-нджи ает).

Пейгъамберимиз бу айгъа буюк эмиет бере эди. Кунъ-дюзлери ораза тута, геджелери чокъусы ибадет эте эди. Кимсесизлерге ярдым эте, ёкъсулларны кийиндире ве оларны ифтар софрасына давет эте эди.

Къур'ан бу айда Къадыр геджесинде йиберильди. Мусульманлар бу айны ибадет этип, теравих намазлары къылып, дуа этип, Къур'ан окъуп ве бири-бирилерине ярдымлашип кечирелер.

Зенгин мусульманлар малларындан ве ахчаларындан белли бир микъдарыны уфкъарелерге зекят оларакъ бере. Зекят Исламнынъ беш темель эсасындан бири-дир ве иджреттен эки йылдан сонъ фарз этильди. Къур'анда бу чокъусы намазнен бирликте ер ала:

**Мусульман мусульманнынъ къардашыдыр. Онъа яманлыкъ япмаз, оны душмангъа сатмаз. Ким мусульман къардашынынъ бир ишине ярдымджы олса, Аллаһ да онынъ ишлерине ярдымджы олур. Ким мусульманны бир сыкъынтыдан къуртарса, Аллаһ да оны къыямет куню сыкъынтыларнынъ биринден къуртарыр. Ким бир мусульманнынъ эксиклигини къапатса, Аллаһ да къыямет куню онынъ эксикликлерини къапатыр.*

**Энъ хайырлынъыз – ахлякъы яхшы олгъанынъыздыр.*

**Догърулыкътан айырылманъыз, чюнки догърулыкъ эйиликке, эйилик де дженнетке алып барыр. Яландан къачынынъыз, чюнки ялан яманлыкъкъа, яманлыкъ да джеэннемге алып барыр.*

**Къомишусы ач олгъанда, токъ яткъанлар бизден дегиль.*

*«Аллаһым! Бизге
дюнья ве ахиретте
яхшилыклар бер,
джеэннем
атешинден
къорчала.»*

(«Бакъара» суреси, 201-нджи ает)

*«Раббим! Мени,
анамны, бабамны ве
бутюн
ишангъанларны
багъышла!»*

(«Бакъара» суреси 41-нджи ает)

«Намазны там къылынъ, зекятны акъкъынен беринъ...» («Бакъара» суреси, 43-нджи ает).

ДУШМАНЛЫКЪ ДЕВАМ ЭТЕ

Мусульманлар Меккеге кельген йыллары сабыр йыллары олды. Мушриклерден эп баскъы корьген, оларнынъ эзиетлерине къатланмагъа меджбур олгъан эдилер. Севгили Пейгъамберимиз мусульманлардан сабыр этмелерни истеген, дженкте къаршылыкъ косьтермекни ясакъ эткен. Мушриклер исе, Меккени мусульманлар ичюн тар этип, оларны даянылмайджакъ къыйын сыкъынтыларгъа къойдылар.

Олмаса, Мединеде мусульманлар озь араларында ишанч ве барышыкълыкъ ичинде яшай, къомшуларынен де муаббетнен кечине эдилер. Пейгъамберимиз Ислямны гузелликнен анълата, ич бир шекильде ийле ве зорлукъ къулланмай, дженклешмекни хош корьмей эди. Инсанларны билъгили олмагъа ве Къуранны окъумагъа чагъыра эди. Инсанларнынъ озьлери къабул

эткен къарарларына коре инанчны сечкенлерини истей эди.

Меккели мушриклер исе, бойле алны ичлерине сыгъ-дырамай ве гизли-гизли мусульманларгъа дженк ачмакъ ичюн, азырлыкъ коре эдилер. Пейгъамберимиз бу телюкенинъ огюни алмакъ ичюн, меккелилернинъ тиджарет ёлларыны эльге кечирмеге истеди. Керванлар сия таший ве Пейгъамберимиз булардан оларгъа къаршы къулланыладжагъыны биле эди

Къайтув нокътасы: Бедир

Меккелилернен дженклешмек ихтималы юксек эди. Севгили Пейгъамберимиз бу себептен къасевет чекмекте эди. Этрафлыджа азырланып, ёлгъа чыкъкъан Пейгъамберимиз учъ юз беш аркъадашынен бирликте, Бедир денильген ерге кельди. Мушриклер де бинъ адамлыкъ бир орду азырлап, ёлгъа чыкъкъан эдилер.

Бу сырада, Пейгъамберимизнинъ янына Хузейфе якъынлашты. Ордугъа къошулмакъ ичюн бабасынен берабер ёлгъа чыкъкъанларыны, мушриклер тарафындан якъалангъанларыны ве Ислям ордусына къошулмайджакъларыны ишандыргъан сонъ, азат этильгенлерини сёйледди.

Пейгъамберимизнинъ аскерлерге итияджы буюк олса да, бунъа бакъмадан, берген сёзлеринде турып, Мединеге кери къайтмаларыны айтты.

Пейгъамберимиз узакътан мушриклернинъ кучлю ордусы келеяткъаныны корип: «Аллаһым, иште Къурейш! Олар кибир ве гъурур иле келелер, санъа къаршы чыкъалар, сенинъ Пейгъамберинъе яланджы дейлер. Аллаһым, бизге ярдым эт! Эгер шу бир авуч му-

*«Хатырланъ ки, сиз
Раббинъизден ярдым
истей эдингиз. О, да
арды-сыра кельген
бинъ мелекнен сизге
ярдым этеджегим,
дие дуанъызыны
къабул этти.»*

(«Энфал» суреси, 9-нджы ает)

*Бедирде къолгъа
алынгъан эсирлер
ичюн
Пейгъамберимизнинъ
бир тюшюнджеси
бар эди. «Окъумагъа,
язмагъа бильгенлер
мусульман
балаларына окъув-
язувны огретселер,
азат этиледжеклер»,
деди. Бойлеликнен, эм
эсирлер озъ
сербестликлерине
къавушаджакълар, эм
балалар окъув-язувны
огренеджеклер.*

*Бедирде гъалебе
къазангъан
мусульманларнынъ
сеси бутюн
Арабиستانгъа
эшитильди. Артыкъ
Ислямнынъ яйылув
вакъты
башланмакъта эди.*

сульманнынъ ёкъ олмасына разы олсанъ, сонъ Санъа ибадет этеджек кимсе къалмаз», деп дуа этти.

Пейгъамберимиз Бедирде Ислям ордусыны дженк майданына чыкъарды. Булунгъан ерлери къумлыкъ эди. Бунынъ узерине сахабеден Хубаб Пейгъамберимизден:

-Бу ерни Аллаһтан кельген бир эмирге бойсуныпмы я да озъ къарарынъызнен бельгилединъизми? – деп сорай. Пейгъамберимиз озюнинъ къарары олгъаныны айткъанда, Хубаб:

-Дженклешмек ичюн бу ер келишмей. Изин бер, Бедир къуюсынынъ янына ерлешейик. Этрафындаки башкъа къуюларны къапатайыкъ, - деди. Онынъ теклифи къабул этильди ве орду тезден къуюлар олгъан ерге авушты.

Бу вакъытта Пейгъамберимиз энсар ве муаджирлерни топлап, оларнынъ дженк хусусында не тюшюнгенлерини бильмек истеди. Оъара къонушмалардан сонъ, эр кес Пейгъамберимизге къолтуткъаныны ифаде этти.

Севгили Пейгъамберимиз къавий азырлыкъ коръгенине бакъмадан, кене де дженк олгъаныны истемей эди. Душман тарафына азрети Умерни ёллады ве дженктен вазгечмелерини теклиф этти. Мушриклер мусульманларны кучьсюз беллеп, оларны ёкъ этмек ичюн буны энъ онъайтлы бир фурсат, дие тюшюндилер. Шу себептен, дженклешмектен асла вазгечмейджеклерини айттылар.

Дженк башлады ве дёрт-беш сааттен сонъ битти. Мушриклернинъ ордусы бозулды, Эбу Джехильнинъ етмиш адам эляк олды. Мусульманлардан исе он дёрт адамы шейт олды. Юдже Аллаһ Пейгъамберимизнинъ дуасыны къабул этип, ярдымыны ёллады.

Аджджы теджрибе: Ухуд

Арадан бир йыл кечти. Меккели мушриклернинъ Мединеге уджюм этеджеклерни акъкъында хабер кельди. Мусульманлар бу хаберни лафетмек ичюн топландылар. Топлашувда Пейгъамберимизнинъ эмджеси азрети Амза сёз алды ве дженк Мединенинъ тышында олмасыны истеди. Кимерси яшлар азрети Амзагъа къолтуттылар. Пейгъамберимиз исе, мудафаа дженки япылувынынъ тарафдары олгъаныны бильдирди. Чокълукъ мейдан дженки тарафдары олгъаныны корьген Пейгъамбер буны къабул этти. Душманны Мединенинъ тышында къаршыламакъ къарарына кельдилер.

Бу арада меккелилернинъ яхшы сиялангъан учъ бинъ аскери Мединеге баягъы якъынлашкъаны хабер этильди. Олар Бедирде гъаубеткенлери ичюн интикъам алмагъа келе эдилер.

Севимли Пейгъамберимиз ве аркъадашлары джума намазыны къылгъандан сонъ ёлгъа чыкътылар. Экинджи куню саба намазында Ухуд дагъы булунгъан ерге кельдилер. Мусульманлар бинъ адам эди, амма ёлда учъ юз адам вазгечип, ордудан айырылды. Булар корюништен мусульман олсалар да, акъикъатта исе, инанмагъан мунафыкълар эдилер. Макъсатлары мусульманларны къоркъу ве умютсизликке огъратмакъ эди.

625 сенеси эди. Ухуд денильген ве Мединеге якъын бир ерде эки орду къаршы-къаршыгъа кельди. Мушриклернинъ Мединеге бу къадар якъынлашкъанларынынъ себеби, мусульманларны енъген сонъ, шеэрни басып алмакъ эди. Пейгъамберимиз исе, бутюн чаретедбирлерни корьген, энъ уфакъ-тюфек тарафларыны да тюшюнген эди. Энъ яхшы элли окъчыны сайлап, сол тарафтаки стратегик бир тепеликке ерлештирди. Джубейир огълу Абдуллахны оларгъа ёлбашчы этип къойды. Оларгъа шойле деди:

*Ухуд дженки
вакътында мушрик
ордусынынъ
команданы Эбу
Суфьян дженк
башламадан эвель,
энсарларгъа шу
теклифте булунгъан
эди: «Мединелилер!
Бизим сизнен ишимиз
ёкъ, Мухаммеднен
арамыздан
чекилингъиз».
Энсарлар бу
теклифни
ишидетнен ред
эттилер.*

*Пейгъамберимизнин
ъ Ухуд дженкинде
яралангъаныны
корип, ондан
мушриклерни
къаргъагъаныны
истедилер.*

*Пейгъамберимиз:
«Мен къаргъамакъ
ичюн ёлланылмадым.
Мен инсанларны
догъру ёлгъа давет
этмек ичюн рахмет
эльчиси олуп
ёлланылдым», деди.
Аллаһым, оларгъа
догъру ёлны косьтер,
олар акъикъатны
бильмейлер, деп дуа
этти.*

-Окъларынгъызнен бизни мушриклернинъ къуршунларындан къорчалангъыз. Оларнынъ артымыздан айланып бизге уджюм этмелерине изин берменгъиз. Къазансакъ та, гъайп этсек те, ич бир вакъытта ерингъизден къыбырдамангъыз. Ольдюрильгенимизни биле корьсенгъиз, ярдымгъа кельменгъиз.

Дженк башланды ве бир къач саат ичинде мушриклер енъильдилер. Амма бираздан сонъ дженкнинъ шекли денгъишти. Мусульманлар эки мушрик группасынынъ арасында къалдылар. Чюнки, Пейгъамберимизнинъ дагъда ерлештирген окъчыларнынъ чокъусы, насыл олса да, дженкте гъалип чыкътыкъ, деп ерлерини терк эткен эдилер.

Пейгъамберимизнинъ сёзюни тутмамакънынъ акъибети пек агъыр олды. Азрети Амза да ичлеринде олуп айт етмишке якъын мусульман шейт олды. Севгили Пейгъамберимизнинъ дудагъы ярылды ве тиши сынды. Мусульманлар тек Ухуд дагъына сакъланып къуртулуп олгъанлар. Мушриклер исе, Мединеге кирмеден, Бедирнинъ интикъамаыны алдыкъ, деп кери чекильдилер ве Меккеге къайттылар.

Мусульманлар сыгъынгъан ерлеринден дженк мейданына тюшкенлеринде, шейт олгъан бутюн мусульманларгъа искендже япылгъаныны, джесетлерининъ парчалангъаныны корьдилер. Дженазелерини дженк мейданында къылып, мында дефн эткен сонъ гъам-къасевет ичинде Мединеге къайттылар.

Пейгъамберимизнинъ тенбиесине дикъкъат этмеген бу окъчыларнынъ себебинден мусульманлар къазанылгъан бир заферни эллеринден къачырдылар. Мусульманлар бу дженкте къомандангъа итаат этмекнинъ аджджы дерсини алдылар.

Эр бир ёл сынап бакъыла: суикъастлар

Медине сокъакълары Ухуднынъ аджджысынен толды. Мусульманлар Ухудда агъыр яраландылар, бир се-винчлери шу эди ки, Пейгъамберлери янларында. Артыкъ онынъ сёзюни динълемекнинъ эмиетини анъладылар. Бир тарафтан аят девам этмекте эди.

Бу вакъытта Мединеге бириси кельди ве Пейгъамберимизден озъ къабилесине Ислямны анълатмакъ ичюн оджалар ёлланылмасыны истеди. Пейгъамберимиз де ондан ёлланыладжакъ аркъадашларынынъ къорчала-наджагъына сёз берильмесини талап этти. Адам сёз берген сонъ Пейгъамберимиз Суффе мектебинден къавий азырлангъан етмиш генч аркъадашыны ёлла-ды.

Бу етмиш адам Бири Мауне денильген ерде тузакъкъа тюшюрильди. Мусульманлар озълерини къорчала-макъ чаресини биле тапалмадан, шеит олдылар.

Реджи денильген ерде де мусульманларгъа суикъаст тешкиятландырылды ве мында секиз мусульман шеит алды. Хубейб ве Зейд эсир алындылар. Эсирге алгъанлар оларны меккели мушриклерге саттылар. Мушриклер Хубейбни шеит эттилер. Зейдден исе, шеит этмеден эвель:

-Шимди Мухаммед сенинъ еринъде олмасыны истер эдинъми? – деп сорадылар. О, да:

-Емин этерим ки, онынъ мында олмасына дегиль де, онынъ аягъына бир тикен киргенине биле даяналмам, - деди. Бу садыкълыкъны корьген мушриклер:

Эндек къазылувы

*Джабир бойле
тариф эте:*

*-Эндек
къазаяткъанымызд
а къатты бир ерге
расткельдик. Бу
акъта
Пейгъамберимизге
хабер бердик.
Пейгъамберимиз
балтаны элине
алып, эндекнинъ
ичине энди.
Пейгъамберимиз де
бизлер киби учъ
куньден берли бир
шей ашамагъан эди.
Лякин, балтаны
къаягъа ойле бир
кучънен яндырды
ки, серт къая къум
киби дагъылды.*

-Аркъадашлары Мухаммедни не къадар чокъ севелер.
Биз бойле севги коръмедик, - деп сукъландылар.

Агъыр сынав: Эндек

Ухуд дженкинден сонъ эки йыл кечти. Меккели муш-
риклер кене раат отурмай эдилер. Меккеден он бинъ
кишилик бир орду иле ёлгъа чыкъкъанлары акъкъын-
да хабер кельди. Пейгъамберимиз тезден аркъадашла-
рыны месджитке топлады. Дженк боюнджа нелер
япыладжагъы музакере этильди. Догъма иранлы Сел-
ман:

-Иранда бир телюке огюнден шеэрнинъ этрафында
эндеклер къаза эдик. Мында да ойле япайыкъ, - деп
теклиф этти. Бу фикирни чокълукъ макъулледи.

Мединенинъ этрафына эндеклер къазыладжакъ. Тез-
ден ишке киришильди. Эндеклерни къыскъа вакъыт
ичинде къазып битирмек керек эди. Эр кунъ кунеш
догъмадан ёлгъа чыкъыла, акъшамгъадже токътавсыз
чалышыла эди. Севимли Пейгъамберимиз де аркъа-
дашларынен берабер эндек къаза ве оларгъа маневий
къолтута эди.

Къазылгъан эндеклер душман атлыларыны уджюмден
джайдыраджакъ бир кеньликте эдилер. Теренлиги
исе, бир ат ичине тюшип чыкъалмайджакъ къадар эди.
Эм де, мусульман бирликлери тарафындан гедже-
куньдюз незарет алтында тутула эдилер.

Пейгъамберимиз учъ бинъ кишини шеэрнинъ чешит
ерлерине ерлештирди. Ордуны дженк тертибине
къойды. Бу арада мушриклер де келип чыкътылар.
Мединедеки еудийлер ве мусульман олмагъан арап-
ларны да янына алдылар. Мушриклер эндеклерни
коръгенлеринен, не япаджакъларыны бильмейип

шашып-шашмаладылар. Чюнки, шимдиге къадар бойле бир шейге расткельмеген эдилер.

Мушриклернинъ уджюми иле дженк башланды. Мусульманлар бар кучьлеринен юртларыны къорчалай, душманларына кечмеге бермей эдилер. Сонъунда мушриклер Ислям ордусынынъ кучлю мудафаасыны бозмайджакъларыны анълап, ич бир шейни эльде эталмадан, кери чекильмеге меджбур олдылар. Дженк битти, мушрик ордусы Меккеге къайтмагъа меджбур олды. Мусульманлар янъы бир гъалебе къазандылар.

*Эндек дженки
Къу'ранда бойле
анълатылмакъта: «Эй,
иман эткенлер!
Душман ордулары
къаршынынъызгъа
кельгенде, Аллаһнынъ
сизге берген
ниметлерини
хатырланъыз. Иште, о
вакъыт
душманларынъызнынъ
устюне бир къасыргъа
ве корюмеген ордулар
ёллагъан эдик. Аллаһ
япкъан эр шейинъизни
корьмекте. Олар
юкъарыдан ве
ашагъыдан узеринъизге
кельгенлеринде ве
козьлеринъизнинъ
ышыгъы сёнип,
юреклеринъиз
къоркъкъанда ве Аллаһ
акъкъында шубели
тюшюнджелер бирер-
бирер акъылынъызгъа
кельгенде, иште о
вакъыт ве о дакъкъада
ишангъанлар сыналды
ве кучлю бир суретте
сарсылдылар.»*

(«Ахзаб» суреси, 9,10,11-нджи аетлер)

АЛТЫНДЖЫ БОЛЮК ЭВГЕ КЪАЙТУВ

ХУДЕЙБИЕ АНТЛАШМАСЫ

О куню севимли Пейгъамберимизнинъ къуванчы буюк эди. Бу севинчининъ себебини аркъадашларына анылатты: «Ярын Меккени ве Кябени зиярет этеджек-миз», деди. Муаджирлер ичюн бу хабернинъ эмиети буюк эди. Чюнки, Меккеден айырылгъанларына алты йыл олгъан ве узун муддет Мекке асретинен яшай эдилер. Меккенинъ сокъакъларында юреджеклер, балалыкълары ве яшлыкъларнынъ кечкен ерлерге къавушаджакълар.

Пейгъамберимиз бинъ беш юз аркъадашынен бирликте Кябени зиярет этмек ичюн ёлгъа чыкъты. Ёлда анасынынъ къабрини зиярет этти.

Мекке якъынларындаки Худейбиеге къадар кельдилер. Чадырларыны къурдылар. Пейгъамберимиз меккелилерге эльчи оларакъ, азрети Османны ёллады. Дженклешмек ичюн кельмегенлерини, эгер изин берселер, Кябени зиярет этип къайтаджакъларыны бильдирмесини истеди. Азрети Осман корюшювге кетти, лякин къайтувы кечикти. Этрафкъа ольдюрильгени акъкъында хабер даркъады.

*«Ант олсун ки,
Худейбиеде терекнинъ
тюбюнде санъа сёз
бергенлеринде Аллаһ
ишангъанлардан
хошнут олды. Иште,
Аллаһ юреклериндеки
догърулыкъны бильгени
ичюн, оларгъа умют ве
ишанч берип, эм
озълерини якъын бир
зафер иле эм де андан
аладжакълары бир чокъ
гъаниметлернен
мукъафатлады. Аллаһ
мытлакъа гъалиптир,
укюм ве икмет
саибидир.»*

*(«Фетих» суреси, 18,19-нджы
аетлер)*

Дженк ичюн кельмеген эдилер, амма гъалиба дженк оладжакъ. Пейгъамберимиз аркъадашларыны топлады. Аркъадашлары Пейгъамберимизге ольгендже садыкъ олып, дженклешеджеклерине сёз бердилер.

Бир вакъыттан сонъ азрети Османнынъ сагъ олгъаны белли олды. Артындан азрети Осман меккели муш-риклернинъ векиллериннен берабер кельди.

Меккели векиллер мусульманларнынъ Меккеге кир-мелерине мусааду бермейджеклерини айттылар ве антлашма тизмек къарарларыны бильдирдилер. Корюшювлерден сонъ, Пейгъамберимиз антлашма япув теклифини къабул этти ве тарафлар антлашманы имзаладылар. Мусульманлар пек мугъайдылар. Меккеге таба куньлернен ёруджы бир ёлджулыкътан сонъ, бу къадар якъынлашып, киралмадылар.

Антлашмагъа коре, мусульманлар бу йыл Меккеге кирип оламайджакълар, анджакъ бир йылдан сонъ, Кябени зиярет этип оладжакълар. Мусульманларны ынджыткъан шей анълашманынъ: «Къурейштен бири мусульман олып, Мединеге келгендже, къабул этиль-мейджек, бунъа къаршылыкъ Меккеге келген ич бир мусульман да кери берильмейджек» маддеси эди. Бу мадде мусульманларны зорлукъкъа къалдырды. Орталыкъта олюм сукюнети укюм сюръди.

Бу вакъытта бойну ве аякълары зынджырлангъан бир адам янларына якъынлашты. Къан терге баткъан. Бу Эбу Джендель эди. Мусульман олгъаны ичюн бабасы оны якъалагъан ве зынджырлагъан. О исе, бир ёлуны тапып къачкъан. Сухейль огълуны алмагъа кельди. Онъа якъынлашып, бойнундаки зынджырдан тутып, шиддетли шамар яндырды. Сонъ Пейгъамберге чевирилип:

-Огълум кельмеден огюнде, антлашма имзалангъан эди, деди. Пейгъамберимиз сессиз тасдикълады. Сухейль:

-О алда, оны манъа кери къайтар, - деди. Шу вакъытта Эбу Джендель:

-Мусульманлар! Сиз манъа искендже япсынлар, мени динимиден къайтарсынлар, деп мушриклерге вересинъиз, деп сызлады. Пейгъамберимиз Эбу Дженделнинъ бабасыны кенаргъа чекип, огълуны сербест быракъмасыны истеди. Амма, баба разы олмады. Бу себептен Пейгъамберимиз Эбу Дженделге:

-Эбу Джендель, сабыр эт! Аллаһ мытлакъа санъа ве сенинъ янынъда олгъанларгъа бир къуртулыш ёлуны косьтереджек. Биз бу инсанлар иле антлашма имзаладыкъ ве оларгъа сёз бердик. Олар да бизге сёз бердилер. Шимди сёзюмизден къайталмамыз, берген сёзде турмамакъ бизге келишмез, - деди. Бойлеликнен, Эбу Джендель кери къайтарылды.

Буларнынъ бутюни мусульманларгъа терен тесир этти. Меккеге киралмадылар, ялынъыз шу япылгъан антлашманен мушриклер оларны ресмий суретте таныдылар.

МАКЪСАТ - ИСЛЯМНЫ БУТЮН ДЮНЬЯГЪА ЯЙМАКЪ

Корюништен мусульманларгъа къаршы олгъан Худейбие антлашмасы имзалангъан сонъ, барышыкълыкъ олды. Пейгъамберимиз бунъа буюк эмиет берди. Византия императорына, Хабешистангъа, Ирангъа ве даа бир чокъ ерге эльчилери васытасынен давет мектюплери ёллады. Девлет башларыны Ислямгъа давет этти.

Макъсат - Ислямнынъ чагъырувыны бутюн дюнъягъа еткизмек эди.

* * *

Византия императоры Гераклийис эльчининъ узат-

«Эй, Мухаммед, биз сени анджакъ инсанлыкъкъа рахмет оларакъ ёлладыкъ.»

(«Энбия» суреси, 107-иджи ает)

къан мектюпни алды. Ачты ве окъ-
умагъа башлады:

-Бисмилляахиррахмааниррахиим.
Аллаһнынъ къулы ве пейгъамбе-
ри Мухаммедден Византия им-
ператоры Гераклийиске. Хида-
етке уйгъанларгъа селямлар
олсун. Сени Ислямгъа чагъы-
рам. Ислямны къабул эт ки,
къуртулышкъа йеткизилирсин.
Аллаһ да сангъа мукафатыны эки
къат берсин. Эгер къабул этмесенъ,
халкъынънынъ гунахыны сен чеке-
джексинъ. «Эй, Китап эхли! Сенинъ иле

бизим арамызда ортакъ олгъан сёзге келинъиз.
Тек, Аллаһкъа къуллыкъ этейик ве онгъа ич бир шейни
ортакъ къошмайыкъ. Аллаһны ташлап да, кимимиз
кимимизни иляхлаштырмасын. Эгер юзлерини чевир-
селер, шаат олунъыз ки биз мусульманмыз, денъиз».

Гераклийис окъугъанларындан ве этрафындан кель-
ген бильгилерден азрети Мухаммеднинъ (с.а.в.) пей-
гъамбер олгъанына ишанды. Мевзуны меслеатчыла-
рына да ангълатты. Олардан пек серт джевап алып,
Ислямны къабул этмектен вазгечти. Эльчиге яхшы
давранып, эдиелер берип кери къайтарды.

МЕККЕНИНЪ ИШГЪАЛИ ВЕ ЭВГЕ КЪАЙТУВ

Худейбие антлашмасынынъ имзалангъанына бир йыл
олды. Мушриклер антлашмагъа риает этмейип, со-
нъунда текмиль боздылар. Бу себепнен Пейгъамбери-
миз он бинъ адамлыкъ бир ордуны азырлап, гизлиден
Меккеге догъру ёлгъа чыкъты. Макъсады - дженклеш-
меден ве къан төкмеден, Меккени ишгъаль этмек эди.

*Пейгъамберимиз
ордусынынъ
башында Меккени
ишгъаль этмек
ичюн кетер экен,
ёлда яеруларыны
эмизген бир копекни
коръди.
Аркъадашларындан
бирисини аман
копекнинъ янына
ёллап, оларгъа ич
кимсенинъ зарары
токъунмасын, деп
эмир этти.*

Истегени де олды. Дженк олмадан, Мекке запт этильди.

Севгили Пейгъамберимиз элли учъ йыл яшагъан, балалыкъ ве генчлик йыллары кечкен баба юрту Меккени алды. Бу буюк гъалебе ичюн Юдже Аллахкъа чокъ шукюр этти. О, Меккеге гъалебе къазангъан бир орду къоманданы оларакъ гъурур иле дегиль де, башыны миннет ве шукюр иле эгип, алчакъ гонъюлликлнен кирди.

Уйле намазынынъ вакъты кельгенде, азрети Билял Кябенинъ узерине чыкъаракъ, гузель сесинен эзан окъуды. Пейгъамберимиз намазны къылдыргъан сонъ, халкъкъа сесленди ве «Не дейсинъиз, шимди сизге не япаджагъымны тюшюнесинъиз?», деп сорады.

Кендисине ве аркъадашларына кечмиште искендже япкъанлар шимди чаресиз алда эдилер:

-Яхшылыкъкъа умют этемиз. Сен асыл бир къардаш ве асыл бир адамнынъ огълусынъ, - деп джевап бердилер. Бунынъ узерине севимли Пейгъамберимиз:

-Мен сизге Юсуф Пейгъамбернинъ онъа яманлыкъ япкъан къардашларыны афу этип, сёйлегенлерини айтам. Бугунъ сизге кин тутмам. Аллах сизни афу этсин. О, мерхаметлилернинъ энъ мерхаметлисидир, - деди ве эр кесни багъышлагъаныны илян этти. Артындан да мукъаддес Кябенинъ ичинде ве тышында булунгъан бутюн путлар парланды. Мусульманлар кунълер бою Меккеде къалдылар, пек сагъынгъан эски юртларына къавуштылар, асретликлерини киткиздилер.

Пейгъамберимиз Хунейн дженкининъ сонъунда дженкте эльде этильгенлерни дагъытын башлады. Мусульман олмагъанлары алда Къурейшининъ илери кельген адамларына мусульманларгъа берильген пайдан даа чокъ пай берильди. Чюнки, буларнынъ къальплерини Ислямнен къыздырмакъ керек эди. Бу вазиятте энсарлар озъ аралары бойле лафеттилер:

-Аллахнынъ Ресулы озъ къабилесине къайтты. Дженк вакътында онынъ аркъадашлары бизлер эдик, лякин дженкнинъ келирлерини дагъыткъанда акърабалары, къабилеси онынъ аркъадашы олдылар. Онынънен лаф этип, бизлерни де тюшюнемсини айтайыкъ.

Бу хабер Пейгъамберимизге еткенинен, о, энсарларны топлап, шойле деди:

-Инсанларнынъ къальплерини къыздырмакъ ичюн оларгъа берген дюньялыкъ шейлер сизлер ичюн бу къадар змиетлими? Олар эвлерине дюнья малыны алып кеткенлеринде, сизлер Аллахнынъ Ресулыны алып кетесинъиз. Бутюн инсанлар бир тарафкъа, энсарлар бир тарафкъа кетсе, мен сизнен кетерим. Бунынъ узерине энсарлар сёйлегенлерине пешман олып, агъладылар.

ЕДИНДЖИ БОЛЮК ЭР КЕС ОНЫНЪ АРТЫНДАН АГЪЛАДЫ

ВЕДА АДЖЫЛЫГЪЫ ВЕ ВЕДА ХУТБЕСИ

Мекке къазанылган сонъ, аджылыкъ фарз этильди. Севгили Пейгъамберимиз къорантасы ве аркъадашларынен берабер, аджылыкъ борджуны ерине кетирмек ичюн 632 сенеси февраль 22 куню Меккеге догъру ёлгъа чыкъа. Меккеге келип, аджылыкъ ибадетини ерине кетирелер.

Мекке алынгъанынен, Ислям дини пек тез яйылып башлай. Пейгъамберимиз чешит ерлерге эльчилерини ёллап, мусульман олмагъан жемиетлерни Ислямгъа давет этти. Къыскъа вакъытта Арабистан ярымадасы мусульманларнынъ топрагъы олды.

Пейгъамберимиз 632 сенеси март 6-да Арафатта бир сойлев япты. Оны динълемек ичюн юзь бинъден зияде адам топланды. Сойлевинде инсанларнынъ Рабби бир олгъаныны, бир адамдан тёрегенлерини ве шу себептен, эр кеснинъ бир олгъаныны сёйледи. Къадын акълары узеринде туруп, жемиетлерге барышыкълыкъ ичюн нелер япылмакъ кереклигини хатырлатты. Пей-

Веда хутбесинден

** Озюне бир шей эманет этильген кимсе, оны саибине бермелидир.*

** Джсахилие адети олгъан къан давалары ортадан къалдырылды.*

** Омюр аркъадашларынъизнынъ сизинъ устюнде акълары олгъаны киби, сизинъ де оларнынъ устюнде акъкъынъыз бар.*

** Аллахкъа ишангъанлар къардаштырлар. Бир кимсе ичюн къардашынынъ малыны акъсыз ерде ашамакъ элял олмаз.*

** Инсанлар! Раббинъиз бир, атанъыз бирдир. Эпинъизнинъ атанъыз Эдемдир. Эдем исе, топракътан яратылгъандыр.*
** Инсанларнынъ бири-бирине къаршы устюнлиги ёкъ. Устюнлик анджакъ такъвададыр. Такъва исе Аллахнынъ севгисини къазанмакътыр.*

гъамберимиз Веда хутбесинен Ислям динининъ эсасларыны сонъки кере бутюн инсаниетке еткизди.

ВЕДА

Севгили Пейгъамберимиз аджылыкъ ибадетини ерине кетирген сонъ, Мединеге къайтты. Алтмыш учъ яшына кельген эди. Инсанларгъа яхшылыкъны, догъруны ве гузелликни анълатмакъ огърунда чеккен къасеветлери оны долдырттылар. О кунълерде олюм вакътынынъ кельгенини сезип, олюмден ве бир кунъ оледжегинден айта эди.

Майыс айынынъ сонъки кунълери эди. Хасталанды. Джамиге барып оламай эди. Намазларны азрети Эбу

Бекир кыылдыра эди. Июнь 8, базарэртеси куню хаста-
лыгъы пек агъырлашты. Баягъы вакъыт арекетсиз
ятып, сагъ элини тёпеге котерди ве ишарет пармагъы-
нен юкъарыдаки нокътаны косътерип: «Юдже Раб-
бимнен берабер олмагъа...Аллаһым, дженнетте
корюшмек узъре!» деди ве эллери янына тюшти.
Юзюнде татлы бир тебессюм бар эди.

АЙРЫЛЫКЪ:

ЭР КЕС ОНЫНЪ АРТЫНДАН АГЪЛАДЫ

Севгили Пейгъамберимизнинъ вефаты хаберини
алгъан азрети Эбу Бекир аман месджитке кельди. Эр
кес агъламакъта. Азрети Эбу Бекир сессиз Пейгъам-
беримизнинъ одасына кирди. Юзюндеки орытюни
котерди. Агълаяракъ Пейгъамберимизнинъ манъла-
йындан опыти ве:

-Анам-бабам санъа къурбан олсун, эй Аллаһнынъ
Пейгъамбери! Сенинъ яшайышынъ да гузель, олю-
шинъ де гузель, - деди. Тышкъа чыкъты ве анда топ-
лангъанларгъа Ал-и Имран суресининъ 144-нджи
аетини окъуды:

«Мухаммед анджакъ бир пейгъамбердир. Ондан эвель
де пейгъамберлер келип кечкен эдилер. Эгер о, вефат
этсе, я да ольдюрильсе, артынъызда (динсизликке)
мы къайтаджакъсынъыз? Ким де артына къайтса,
Аллаһкъа бундан бир зарар кельмез, амма о, тек озюне
зарар этер. Аллаһ исе ёлларындан къайтмагъан, шукур
эткен къуллаарыны ляйыгъынен мукафатлайаджакъ».

Азрети Эбу Бекирнинъ бу сёзлери Пейгъамберимиз-
нинъ вефатындан шашмалап къалгъан мусульманлар-
ны бираз тынчландыргъан киби олды. О да, бабасы
комюльген шеэрде Мединеде дефн этильди.

*Къур'аннынъ сонъ
эндирильген аети:.*

*«Эпинъиз Аллаһкъа
къайтып келеджек
кунъден къоркъунъыз!
Сонъра эр бир джангъа
япкъан амели ичюн
толу къаршылыкъ
бериледжек ве ич
кимсе акъсызлыкъкъа
огъратылмайджакъ.»*

(«Бакъара» суреси, 281-нджи ает)

Севгили Пейгъамберимиз юдже досту Аллаһкъа къавушты. Биз, мусульманларгъа, эки эманет ташлап кетти: Аллаһнынъ Китабы Къуранны ве озюнинъ мисаль омюрини. Буларгъа уйгъан мусульманларнынъ къуртулышкъа йетишуджеклерини мужделеди.

ТАРИХ СЫРАСЫНА КОРЕ АЗРЕТИ МУХАММЕД (С.А.В.) АЯТЫ

- 570 Эбрехе ордусынынъ филлери Кябени йыкъмагъа келюви.
- 570 Пейгъамберимизнинъ бабасынынъ олюми.
- 571 Пейгъамберимизнинъ къутлу догъумы (апрель 20).
- 571-576 Сют анасы Алименен бирликте къалувы.
- 577 Анасы Эминенинъ олюми.
- 579 Къартбабасы Абдулмутталибнинъ олюми.
- 591 Фазилетлилер джемиетине аза олувы.
- 596 Хатидженен эвленюви.
- 610 Рамазан айында Хира магъарасында ильки вахийнинъ келюви.
- 615-616 Мусульманларнынъ Хабешистангъа иджрети.
- 617-620 Мушриклер тарафындан мусульманларгъа къаршы япылгъан бойкот йыллары..
- 620 Зейд иле бирликте Таифке кетюви.
- 620 Исра ве Мирадж муджизелерининъ керчеклешюви.
- 621 Биринджи Акъабе сёйлешюви.
- 622 Экинджи Акъабе сёйлешюви.
- 622 Пейгъамберимизнинъ Мединеге иджрети.
- 622-624 Месджиднинъ ве медресенинъ япылмасы, ильк эзанынъ окъулмасы, къардашлыкънынъ пекинмеси, Медине сёйлешювининъ имзаланмасы.
- 624 Бедир дженки.
- 625 Ухуд дженки.
- 626 Би'ри Мауне ве Реджи вакъиалары.
- 626-627 Эндек дженки.
- 628 Худейбие барышыкълыкъ узлашмасы.
- 630 Меккенинъ ишгъали.
- 632 Веда аджылыгъы.
- 632 Пейгъамберимизнинъ вефаты (июнь 8).

Куньлер, не куньлер эди, я Мухаммед!
Чагълар, не чагълар эди.
Даа дюньягъа кельмеден
Муминлеринъ бар эди...
Ве бир куньки гъафлет
Чёллер къадар эди.
Алименинъ къуджагъында
Абдуллахнынъ еtimi,
Эминенинъ эманети агълай эди!
Хатидженинъ гъонджеси,
Айпенинъ гулю эдинъ.
Умметинънинъ козь бебеги,
Коклернинъ ресули эдинъ...
Эльчи кельдинъ, эльчилерни ёлладынъ...
Рухунъны Аллаһкъа,
Элинъни умметинъге бердинъ.
Бешигинъ, юртунъ, юванъ
Меккеде булунса да
Мединеге кочкен эдинъ.

PEYGAMBERİMİ ÖĞRENIYORUM
(Tatar Türkçesi)

Тюркче Диянет Ишлери ве Къырым мусулманлары
Диний идарелерининъ башшышы. Пирагъа сатылмаз.

ISBN 975193707-8

9 789751 937074